

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

SOCIONOMUTBILDNINGENS KUNSKAPSUTMANINGAR

En enkätstudie om nytexaminerade socionomers upplevelse av kunskap från utbildningen och kunskapskravet på arbetsmarknaden

SQ4562, Vetenskapligt självständigt arbete, 15 HP

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin 7

Författare: Tilda Kasperowski & Elin Berglund

Handledare: Anna Ryan Bengtsson

Antal ord: 15 834

Abstrakt

Denna uppsats syftar till att undersöka hur nyutexaminerade socionomer från Göteborgs universitet upplever hur väl kunskapen från socionomprogrammet överensstämmer med kunskapen som förväntas på deras arbetsplatser. Studien bygger på en kvantitativ ansats i form av en enkätstudie med 48 nyutexaminerade socionomstudenter som tagit examen 2018, 2019 och 2020. Vår studie undersöker kunskapsbildningen utifrån nyutexaminerade socionomers upplevda tillgodosedda kunskap från socionomutbildningen och vad de upplever att deras arbetsgivare förväntar sig för kunskap och kompetens. Vi belyser även respondenternas uppfattning om samstämmigheten mellan utbildningen och arbetsmarknaden. Resultatet visar på brytningspunkten mellan en generalistutbildning kontra specialistutbildning, där socionomprogrammets inneboende behov av bredd och spets problematiseras. Resultatet visar även på en skärningslinje mellan teoretisk och praktisk kunskap. Respondenterna i vår studie upplever att de fått för mycket teoretisk kunskap och för lite praktisk kunskap. Vi tolkar dessa fynd genom teorier om kunskap och professionsteori.

Nyckelord: Nyutexaminerade socionomer, profession, socionomutbildningen, akademisering, kunskap

Abstract

This study aims to investigate how newly graduated social workers from the University of Gothenburg experience how well the knowledge from the social work program corresponds with the knowledge expected at their workplace. The study is based on a quantitative approach in the form of a survey study with 48 newly graduated social work students who graduated in 2018, 2019 and 2020. Our study examines knowledge formation based on newly graduated social workers' perceived satisfied knowledge from the social work education, and what they experience their employer expects in pious knowledge and skills. We also shed light on the respondents' perception of the coherence between the education and the labor market. The results show turning points between a generalist education versus specialist education, where the social work program's inherent need for width and deep knowledge problematizes. The result also shows a dividing line between theoretical and practical knowledge. The respondents in our study feel that they have gained too much theoretical knowledge and too little practical knowledge. We interpret these findings through theories of knowledge and professional theory.

Keywords: Newly graduated social workers, profession, social work education, academicization, knowledge

Tack,

Till vår handledare Anna Ryan Bengtsson för ovärderliga kommentarer, feedback och engagemang under uppsatsen gång. Tack till alla er som tog er tid att göra enkäten. Vi vill också tacka våra vänner och familj för er motivering och tålamod. Ett extra stort tack till Sebastian och Hilma för stöttning under arbetets gång.

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Problemformulering	8
1.2 Syfte	9
1.3 Samhällsrelevans/ Ämnesrelevans	9
1.4 Ordlista	10
1.5 Avgränsningar	10
2. Bakgrund	10
2.1.1 Utbildningens struktur	11
2.1.2 Professionalisering och akademiseringen av en yrkesexamen	13
2.1.3 En förändrad arbetsmarknad	14
2.2 Tidigare forskning	15
2.2.1 Generalist- eller specialistutbildning	15
2.2.2 Teoretisk och praktisk förberedning under utbildningen	16
2.2.3 Mötet med arbetsmarknaden	17
2.2.4 Sammanfattning av tidigare forskning	19
3. Teoretiskt ramverk	20
3.1 Professionsbegreppet	21
3.2 Vårdförprofessioner	22
3.3 Akademiseringen	24
3.4 Kunskapsbegreppet	25
4. Metod	26
4.1 Metodologisk ansats	26
4.2 Arbetsfördelning	27
4.3 Enkäten	27
4.4 Enkätens utformning	28

4.4.1 Inledning	28
4.4.2 Bakgrund	28
4.4.3 Frågorna	29
4.4.4 Avslutning	29
4.5 Urvalet	30
4.5.1 Representativitet	31
4.6 Tillvägagångssätt	34
4.6.1 Resultatanalys	34
4.7 Förförståelse	35
4.8 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	36
4.9 Forskningsetiska överväganden	36
4.10 Felkällor	37
5. Resultat och analys	38
5.1 Generalistutbildningens utmaningar	38
5.2 Arbetsgivarnas förväntningar	41
5.3 Teori och praktik	46
6. Avslutande diskussion	54
6.1 Metoddiskussion	54
6.2 Resultatdiskussion	55
6.3 Rekommendation till vidare forskning	58
7. Referenser	59
Bilaga 1 Enkät	62

1. Inledning

Varje år tar hundratals studenter sin socionomexamen, en utbildning på 3,5 år i Sverige. Socionomutbildningen, oberoende av lärosäte, handlar om socialt arbete och syftar till att förbereda studenter för ett arbetsliv inom en rad olika branscher som socialtjänst, skola, kriminalvård, bistånd, äldreomsorg och funktionshinder (Nygren, Blom, & Morén, 2013). Syftet med utbildningen är att ge en yrkesexamen på vetenskaplig grund (ibid).

Utbildningen ska också ge kunskap om socialt arbete på olika nivåer; sociala problem och kriser på både makro- och mikronivå. Socionomen ska i mötet med olika människor formulera, sammanfatta, analysera och slutligen fatta beslut i svåra sociala situationer (Högskoleverket, 2009). Socionomprogrammet bör enligt Högskoleverket (2009) innehålla både specifik målgruppskunskap och metoder för socialt arbete, men det är också viktigt att det finns en god balans mellan delarna.

Utbildningen är både en professionsutbildning och en generalistutbildning. Syftet med att omforma socionomprogrammet till en generalistutbildning var dels att öka rörligheten, dels att förbereda socionomer på en föränderlig arbetsmarknad. En generell utbildning gör då socionomer mer förberedda på att möta olika sociala behov (Högskoleverket, 2009).

Socionomutbildningen har funnits i cirka 100 år i Sverige. Den mest markanta förändringen under de senare decennierna har varit dess professionalisering och akademisering (Dellgran, 2015). Professionalisering beskrivs på följande sätt av Peter Dellgran professor i socialt arbete:

“I generella termer handlar professionalisering inte bara om de processer som skapar och stärker professionella arbetsbetingelser på kollektiv och individuell nivå, utan kanske framför allt om de processer som fördelar och reglerar arbetsuppgifterna mellan olika yrkesgrupper och enskilda yrkesutövare.”

(Dellgran, Socionomer som profession, 2016, s. 175)

Begreppet akademisering beskrivs på följande sätt av Högskoleverket:

“Med begreppet akademisering menar vi att en professionsutbildning ska vara förankrad i en vetenskaplig disciplin. Detta har utökat fokus på att studenterna ska få såväl generella som professionsspecifika kunskaper i vetenskaplig teori och metod.” (Högskoleverket, 2009, s. 32)

För att en generalistexamen skall bli tillämpbar krävs det att den både ger en bredd över de ämnen som är relevanta för att utföra socialt arbete, och att den ger ett tillräckligt djup för att kunskapen skall bli användbar. Nygren, Blom, & Morén (2013) problematiserar denna hållning, och menar att det både för socionomstudenter, forskare och yrkesverksamma är viktigt att fundera kring kunskapsbegreppet. Mer specifikt menar de att två funderingar är av vikt; “vad är kunskap inom socialt arbete?” samt “varför och om vad behöver vi kunskap?”. Det är mot dessa frågor vårt arbete kommer att utgå ifrån; vad är det vi som blivande socionomer behöver ha kunskap om och stämmer detta överens med den kunskap som ges vid utbildningen.

1.1 Problemformulering

Det är i denna korsning mellan bredden och djupet inom socionomprogrammet som vårt intresse för kunskapsbildning har väckts. Svarar socionomprogrammet på det behov som idag finns och upplever nyutexaminerade att de har fått den kunskap de behöver? Utifrån detta vill vi med utgångspunkt i nyutexaminerade socionomers perspektiv undersöka vilken kunskap inom socialt arbete som behövs, samt om den kunskap som ges på socionomprogrammet svarar mot med den kunskap som efterfrågas i arbetslivet.

Övergången för personer som kommer ut i yrkeslivet har i studier problematiserats mot bakgrund av det stora fältet som en generalistutbildning försöker täcka. Återigen föreligger det en diskussion om “bredden och djupet”. Enligt Jansen (2017) leder det till svårigheter för nyutexaminerade socionomstudenter när de börjar arbeta, vilket innebär en upplevd osäkerhet i det praktiska utförandet. Det framkommer att flera personer som är nya inför arbetet inte känner sig förberedda för det arbete de ska utföra (ibid). Jansen (2017) menar vidare att det som lärs ut tenderar, enligt respondenterna, att vara en idealistisk bild av socialt arbete. Givetvis skiljer sig studenternas uppfattning av hanteringen av sin nya yrkesroll, men det visar sig enligt Jansen (2017) att det finns ett stort antal som upplever otillräcklighet.

I den tidigare forskningen framträder således en spänning mellan bredd och spets likväl mellan teori och praktik. Det verkar även finnas en intressekonflikt mellan universitet och arbetsmarknadens intressen, vilket leder till konsekvenser för utbildningens konkreta struktur. Vi vill därför i den här studien fokusera på spänningen mellan akademins och arbetsmarknadens förväntningar på kunskapsbildningen i socialt arbete. Vi vill mer specifikt undersöka hur nyutexaminerade socionomer uppfattar den kunskap som de tagit del av i utbildningen och hur väl den resonerar med kraven på arbetsmarknaden.

1.2 Syfte

Syftet med vår studie är att undersöka hur nyutexaminerade socionomer från Göteborgs universitet beskriver relevansen och användbarheten av den kunskap och kompetens som förvärvats genom utbildningen under sin första tid som yrkesverksamma socionomer. Vidare är syftet att undersöka om metodkunskap, målgruppskunskap och den teoretiska kunskapen studenterna upplevt att de tillskansat sig under utbildningen har mött kraven på arbetsmarknaden. Vi vill även belysa spänningar inom generalistutbildningen och visa på spänningar mellan olika aktörers intressen i förhållande till utbildningen.

Frågeställningar:

- Vilka kunskapsområden upplever nyutexaminerade socionomer att de har tillgodogjort sig från utbildningen?
- Vilka kunskapsområden upplever nyutexaminerade socionomer att arbetsmarknaden förväntar sig att de har kunskap inom?
- Hur upplever nyutexaminerade socionomer samstämmigheten mellan dessa?

1.3 Samhällsrelevans/ Ämnesrelevans

Vår C-uppsats har relevans för socialt arbete för att det finns ett samhällsintresse i att socionomprogrammet utbildar socionomer med rätt kunskap och kompetens. Utbildningen utbildar nästa generationers socionomer och det finns även ett pedagogiskt intresse i att undersöka hur före detta studenter har upplevt socionomprogrammet. Samtidigt finns det ett forskningsintresse i att undersöka om synen på kunskap under socionomprogrammet

överensstämmer med synen på kunskap i arbetet. Socionomers upplevelse av samstämmigheten mellan kunskapssynen på utbildningen och arbetet kan också tänkas påverka dels hur väl de kan genomföra arbetet, dels socionomers förtroende för universitet och forskningen som bedrivs.

1.4 Ordlista

Metod: Med metoder syftar vi till systematiska tillvägagångssätt för socialt arbete exempelvis lågaffektiv bemötande, BBIC eller motiverande samtal.

Teori: Abstrakta teorier som beskriver samhällsfenomen eller sociala problem.

Målgruppspecifik kunskap: Kunskap om en målgrupp som här är aktuell för det sociala arbetet, som barn, äldre, missbrukare etcetera

1.5 Avgränsningar

Vår avgränsning är respondenter som tog sin socionomexamen år 2018, 2019 eller 2020 från Göteborgs universitet.

Vi valde att avgränsa till Göteborgs universitet då vi inte ville jämföra olika utbildningar, då det skulle bli en allt för stor och omfattande undersökning. Göteborgs universitet är den utbildning vi har mest kunskap kring, därför valde vi att enbart undersöka Göteborgs universitet. Vidare valde vi att ha en grupp som nyligen har examinerats för att de tydligt skulle minnas vad de hade lärt sig från utbildningen, samtidigt som att utbildningen inte skulle ha förändrats för mycket i sin utformning. Initialt ville vi bara ha socionomer som varit yrkesverksamma i ett år men valde att öka detta spann för att säkerställa att vi fick in en tillräckligt stor population.

2. Bakgrund

I detta kapitel redogör vi för bakgrunden till utbildningens framväxt, kunskapsförändringar och dess nuvarande struktur och arbetsmarknaden för socionomer. Vi kommer kort redogöra för hur det ser ut på olika lärosäten, då vissa skiljer sig åt, men med huvudsakligt fokus på Göteborgs universitet. Vi kommer vidare att göra en bakgrundsbeskrivning kring arbetsmarknaden för socionomer utifrån en kunskapsbaserad ingång. Vi kommer därmed inte beskriva arbetsuppgifter i någon större utsträckning eller resursernas påverkan på utförandet av socialt arbete. Vidare

kommer vi inte heller beskriva arbetsmarknadens eller utbildningsväsendets komplexitet. Vårt huvudsakliga fokus kommer att vara på kunskapsbildningen inom socionomutbildningen och vilka kunskapskrav som förväntas av socionomer inom arbetsfältet.

2.1.1 Utbildningens struktur

1903 bildades Centralförbundet för socialt arbete (CSA) i Sverige för att flytta fokus till samt försöka lösa sociala problem. 1921 inrättades det första socialinstitutet i Stockholm med hjälp av donationer från CSA. 1964 omvandlades alla tidigare socialinstitut (Göteborg, Stockholm, Lund och Umeå) till socialhögskolor och de hade vid den här tiden en gemensam central reglering, vilket innebar att socionomutbildningen såg likadan ut oavsett lärosäte. 1977 genomfördes en högskolereform som innebar att socialhögskolorna istället skulle bli en del av universiteten under institutionen för socialt arbete (Högskoleverket, 2000). Socialt arbete blev en egen disciplin och forskning blev ett mer etablerat inslag. Sedan 1970-talet har både ämnet och utbildningen akademiserats ytterligare (Meeuwisse & Swärd, 2016; Mattson, 2017).

Utbildningen bestod under 70-talet av två inriktningar, en som var inriktad på offentlig verksamhet och en som var inriktad på social omsorg. Dessa delades och blev två fristående utbildningar år 1983. Vid den här tiden hade utbildningen två handledda praktikperioder och alla utbildningar reglerades av en central utbildningsplan med vissa kriterier på innehållet. 1987 uppmärksammades att både den yrkesförberedande och den teoretiska fördjupningen var bristfällig under en granskning av Björn von Sydow (Högskoleverket, 2000). Granskningen mynnade i sin tur ut i en ny studieplan, som innebar att utbildningen skulle tillgodose den handledda studiepraktiken om 20 poäng och fältförlagda studier om minst 10 poäng, samt innehålla kurser om minimum 60 poäng i socialt arbete. Totalt omfattade socionomutbildningen 140 poäng under 90-talet (Högskoleverket, 2009). Av SOU 1995 framgick att utbildningen fortsatt skulle vara en generalistutbildning, men med inkorporerad forsknings- och yrkesförberedning. Under utbildningens framväxt har praktikmoment varit av stor vikt. Detta ser dock annorlunda ut på olika lärosäten och kan kopplas till avvecklingen av den centrala regleringen av socionomprogrammet (under 1970-talet), då utbildningarna fått olika inriktningar (Högskoleverket, 2009). Idag styrs socionomutbildningen av den nationella examensförordningen, vilket ger ett stort utrymme för lokala lösningar och tillägg (Nygren, 2016). Det ska också noteras att det finns en konkurrens mellan olika universitet vilket har lett

till mer variation när det gäller strukturerna i utbildningsprogrammen (Nygren, 2016). Som tidigare nämnts omfattade praktikperioden två terminer under 1980-talet. Idag är det dock bara Mittuniversitet som tillhandahåller två praktikperioder, medan övriga lärosäten har en praktikperiod (Mittuniversitetet, 2020).

På Göteborgs universitet poängteras det inledningsvis att utbildningen är en generalistutbildning, men också att utbildningen ska generera kompetens oberoende av fält eller målgrupp (Samhällsvetenskapliga fakulteten, 2020). I Göteborgs universitets utbildningsplan för socionomprogrammet beskrivs att de praktiska och teoretiska momenten integreras i form av en kortare fältplacering och en termins praktik (VFU), varpå dessa är förankrade i teoretiska uppgifter. På grund av den "yrkesmässiga kompetens" som efterfrågas menar Göteborgs universitet vidare att utbildningen måste ha någon form av flexibilitet. Detta tillgodoses med valbara profilkurser i termin fyra och sju. Eftersom varje student läser flera av profilkurserna får de både generalistkunskaper och en egen specialisering.

2007 trädde den nya examensordningen i kraft vilket innebar nya förändringar och krav avseende mål och utbildningens bredd. Den snarlika utbildningen; social omsorgsexamen togs bort och inkorporerades i den nya socionomexamen. Både den gamla och den nya socionomexamen omfattar 3,5 års heltidsstudier på 210 högskolepoäng. Det gjordes mot bakgrund av att den tidigare socionomexamen och social omsorgsexamen ansågs för inriktad mot specifika målgrupper (Högskoleverket, 2009). Det är vanligt att lärosäten definierar ämnet brett på grund av den generalistiska ansatsen (Nygren, 2016). Ämnet får då ett innehåll som betonar förståelsen för hur sociala problem uppstår och konstrueras, välfärdssystem, juridik och ett globalt perspektiv (Högskoleverket, 2009). Det är av samma karaktär på Göteborgs universitet, men med ett tydligt fokus på makt och maktförhållanden (Samhällsvetenskapliga fakulteten, 2020). Det finns en generell ansats även om vissa lärosäten specialiserat sig på olika målgrupper som äldre eller missbruksproblematik. Det möjliggörs genom att lärosätena kan skapa egna utbildningsmål utöver de generella examensmålen. Inom den nya socionomexamen 2007 betonades kvaliteter som empatisk förmåga och personlig- samt professionell utveckling samt samverkan med andra yrkeskategorier. Kunskaper om barnkonventionen blev ett krav. Utbildningen skulle även bli mer

forskningsanknuten och utvärdering inkorporerades också i utbildningen (Högskoleverket, 2009). Enligt examensförordningen ska socionomer vid examination erhålla kunskap om:

- “visa kunskap om områdets vetenskapliga grund samt kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete,
 - visa kunskap om och förståelse för samspelet mellan individers och grupper sociala situation, levnadsvillkor, fysiska och psykiska hälsa samt funktionsförmåga i förhållande till samhälleliga och andra bakomliggande faktorer,
 - visa kunskap om ledning av socialt arbete, visa kunskap om och förståelse för barns behov och sådana samhälls- och familjeförhållanden som påverkar kvinnors och mäns livsbetingelser, och visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.”
- Examensförordningen i högskoleförordningen (SFS 1993:100, bilaga 2, punkten 43)

I examensordningen anges inte hur dessa olika kunskapsmoment ska fördelas eller uppnås. Det är enligt Högskoleverket en potentiell brist (Högskoleverket, 2009). Socionomutbildningen struktureras på olika sätt, med vissa gemensamma teman. Det är också viktigt att poängtera att utbildningen bygger på kunskap från olika discipliner, men socionomutbildningen ska också vara praktiskt förankrad. Sammanfattningsvis ämnar utbildningen vara en brygga mellan akademien och praktiken. Det innebär i sin tur en avvägning mellan ett antal olika intressen som ger upphov till både spänningar och kompromisser (Meeuwisse, Swärd, Sunesson, & Knutagård, 2016).

2.1.2 Professionalisering och akademiseringen av en yrkesexamen

Professionsbegreppet är mångdimensionellt och kan beskrivas på olika sätt. I sin enkelhet är det; yrkesgrupper med högskoleutbildning som har ett eget forskningsfält och en tydlig roll på arbetsmarknaden (jurisdiktion). Forskningen är en viktig del i detta, då det dels bygger upp en kunskapsbas, dels utbildar nya kommande yrkesutövare (Dellgran, 2015).

Målet med professionalisering är legitimitet, autonomi, kontroll över utbildningen samt yrkesutövningen. Professionen står i samhällets tjänst som en del av en viktig samhällsapparat, men det föreligger också i yrkesgruppers intresse att uppnå en professionalisering. För att denna process ska bli till, krävs det att det på en, samhälleligt plan, föreligger särskilda problem som en yrkeskår med exklusiv kompetens och kunskap utbildas till för att “lösa” (Dellgran, 2015). “Claims making” eller “anspråksformering” är två begrepp som används för att beskriva

processen när aktörer inom socialt arbete (politiker, professionella, forskare eller organisationer) gör anspråk på att beskriva och därmed konstruera fenomen som sociala problem eller sociala behov (ibid). Akademiseringen är en strategi i professionaliseringsprocessen och innebär en tydligare förankring i teori och en vetenskaplig disciplin (Högskoleverket, 2009).

2.1.3 En förändrad arbetsmarknad

I och med välfärdsstatens framväxt har det sociala arbetet ändrat sin struktur, från att ha varit organiserat på ideell basis drivet av ideologiska, filantropiska och religiösa motiv till att organiseras av samhället och den offentliga sektorn (Dellgran, 2016). Idag är socionomprogrammet en högskoleutbildning med särskild examensbeteckning, reglerad yrkespraktik, etiska koder och med en vetenskaplig kunskapsbas (ibid). Socionomers yrkesutövning är också i stor utsträckning styrd av lagstiftning och yrkesutövningen påverkas av politisk styrning i form av budget och prioriteringar. Det självständiga handlingsutrymmet för socionomer varierar utifrån organisatoriskt sammanhang och typ av arbetsuppgifter. Det går därför att fråga sig hur mycket av den kunskap som socionomer har fått med sig från socionomprogrammet som faktiskt går att omsätta i praktiken (Dellgran, 2016).

Det sociala arbetets utformning har även påverkats av den marknadsorientering som skett i samhället och framförallt den offentliga sektorn under 1980–1990 talet (Nygren, 2016). Ekonomisk rationalitet började i högre grad styra resursflöden och många kommuner införde ett beställar-utförarsystem där prislappar sattes på olika tjänster. Genom bedömning utifrån ekonomiska kriterier, snarare än efter behov, har en varufiering av det sociala arbetet skett. Under 2000-talet har det sociala arbetet präglats allt mer av en marknadsorienterad tankemodell med standardiserade evidensbaserade metoder, med inspiration från New Public Management. New Public Management är en vidareutveckling av ekonomiseringen och den ekonomiska rationaliteten, vilket har medfört ett minskat handlingsutrymme och standardisering för professionen samt en maktförskjutning och en striktare hierarkisk organisering (Dellgran, 2015). Enligt Dellgran (2016) måste insatser som ges motiveras utifrån kostnadseffektivitet och visas ge önskvärd effekt. Detta har lett till att det sociala arbetet utvärderas och granskas mer, för att säkerställa att de ger rätt effekter. Dagens sociala arbete präglas av en inneboende motsättning mellan å ena sidan en byråkratisk rationalitet med organisatoriska och resursmässiga villkor för utförandet, å andra sidan professionella värderingar, normer och intressen som finns kring vad

som anses vara ett gott socialt arbete (ibid). Det visar på att frågor om vilken kunskap som är relevant och användbar befinner sig i ett spänningsfält av en rad olika intressen och som involverar både akademien, arbetsmarknaden och inte minst de professionella själva.

2.2 Tidigare forskning

Det finns en hel del forskning om hur nyutexaminerade socionomer upplever övergången från utbildningen till praktiken. Vi använde oss, till en början, av sökorden “social work education knowledge”, “social work academization”, “social work practice and education”, “social work students” och sedermera “professionalization”. När vi fann ett antal artiklar som passade vårt område, gick vi efter deras referenser och läste dessa. Vi gör inget anspråk på att vår redogörelse av tidigare forskning är fullständig. Vi har gjort ett urval grundat på våra frågeställningar med fokus på utbildningsfrågor och nyutexaminerades första möte med arbetsmarknaden.

2.2.1 Generalist- eller specialistutbildning

I den australiska studien av Healy & Meagher (2007) används dels enkäter som skickats ut till hur 208 barnsekreterare (child welfare workers) och intervjuer med 28 barnsekreterare med stor erfarenhet inom barnvårdsarbete. De vill undersöka hur utbildningen för socialarbetare, men även hur andra humanistiska utbildningar har förberett studenterna på detta arbete. Det framkommer i studien att barnsekreterare och arbetsgivare inom området har en ambivalent syn på hur väl utbildningarna förbereder studenterna på arbetet i förhållande till konkreta arbetsuppgifter så som utredning, bedömning och ingripande. Studien beskriver problematiken och olika skärningspunkter med en generalistutbildning kontra specialistutbildning. De poängterar vidare att socionomyrket innebär ett brett arbetsfält, men att kunskaps och färdighetskraven måste balanseras för att generera ett djup där studenter också kan arbeta med specialområden; såsom barnskyddsfrågor. I och med komplexiteten gällande yrkeskategorier och svår arbetsbelastning gällande barnskyddsfrågor innebär det stora utmaningar i frågan om förberedning för studenter. Socionomprogrammets utformning som generalistutbildning kännetecknas av en spårbundenhet och har sin rot i yrkets expansions. Healy & Meagher (2007) poängterar att socialt arbete borde omvärdera frågan om specialisering. De menar att den generella inriktningen på programmet inte skapar de förutsättningar som behövs

för att kunna ge den grund som nyutexaminerade behöver för att kunna arbeta i det komplexa fält som socionomyrket innebär.

2.2.2 Teoretisk och praktisk förberedning under utbildningen

Pia Tham och Debora Lynch (2014) beskriver i deras kvalitativa intervjustudie hur 13 (sedermera 12 på grund av ett avhopp) socionomstudenter i Sverige reflekterar över sin första tid efter socionomexamen; dels över sin utbildning, kompetens och, dels sin framtida yrkesroll. Detta är den första delen i en longitudinell studie, alla deras studier kommer vidare presenteras översiktligt i detta kapitel. Två teman återkommer i deras första studie: studenterna ville ha mer kontakt med fältet och alla studenter efterfrågade mer praktiktid. Det fanns även en önskan efter mer tydlighet i förhållande till socionomyrkets praktiska utförande. Många av studenterna upplevde att de hade genomgått en självutveckling med ett ökat kritiskt tänkande, men respondenterna beskrev att de var mer eller mindre oförberedda på det praktiska arbetet. Flertalet förväntade sig att få stöd och vägledning på den framtida arbetsplatsen. I Sverige erbjuds generellt en praktikperiod på 23 veckor, vilket är mindre än många andra länder. Studenternas reflektioner mynnade ut i att deras bristande självförtroende var kopplat till deras avsaknad av kontakt med fältet. Det andra temat var en önskan efter mer praktisk förankring i förhållande till utförandet. Under studien hade studenterna fått frågan på vilka kurser de tyckte var mest användbara och hjälpfulla. Dessa svar handlade nästan enbart om praktiska kurser så som bedömnings- / utredningsmetoder, träning i att engagera sig och interagera med klienter och öva på färdigheter inom områden som missbruk och arbete med barn och ungdomar. Dock, resonerar forskarna att en anledning till att respondenterna efterfrågade mer praktisk kunskap kan handla om en längtan att få komma ut i fältet och få mer erfarenhet, eftersom få av dem hade någon erfarenhet av socialt arbete sedan tidigare.

Frost, Höjer, & Campanini (2013) undersöker i sin komparativa studie hur socionomstudenter, från olika välfärdsregimer, resonerar kring sin kompetens och framtida yrkesroll i slutskedet av de respektive socionomutbildningarna. Mer specifikt om studenterna känner sig redo för att komma ut i arbetslivet. Studien har även en bredare ansats där de ämnar jämföra länders olika utbildningsstandard och hur denna komplexitet återspeglas i studenternas utbildningsvillkor och utbildningsstruktur. Sammanfattningsvis påvisas en del variationer i de olika utbildningarna,

främst gällande specifika kunskaper, personlig och professionell utveckling, etik, och tiden ute i praktik. Italien har en praktikperiod en gång om året, medan Sverige tillgodoser fem månaders praktik. England har nästan halva sin utbildning förlagd ute i praktik. Studenterna i dem tre välfärdsregimerna upplevde den teori som var mest värdefull, var den teori som hade en hög praktisk användbarhet. Studenterna beskrev att praktikplatserna var mycket betydelsefulla för studenterna, framförallt då de fått en möjlighet att öva på den kunskap de tillgodogjort sig från utbildningen. Studenterna betonar också att den teoretiska delen av utbildningen sätts i relation till en praktisk förankring. Med det menas att de sätter värde på den teoretiska delen i förhållande till vad den kan förklara i praktiken och vara faktiskt kan göras tillämpbar. I Sverige ges ett tillfälle för en längre praktik och en svensk student beskriver hur hen inte var nöjd med sin praktikperiod och på så sätt gick miste om kunskap, detta belyser utbildningens skörhet i en svenska kontext, mot bakgrunden av vikten med praktik. Detta vidrör en grundläggande fråga om att tillgodose praktikens kvalitet. Författarna poängterar vidare att utbildningen inte heller kan ses som ett universalmedel utan påverkas av andra faktorer såsom resurser, miljö och stöd i yrkeslivet.

2.2.3 Mötet med arbetsmarknaden

I Tham och Lynch nästföljande studie (2019) fokuserar de på studenternas övergång till arbetslivet under deras första 4 månader på fältet. Två tydliga teman uppdagades, dels respondenternas känsla av att vara oförberedda som mynnade ut i konkreta praktiska tillkortakommanden inom samtalsmetodik, och hur man hanterar arga, upprörda klienter eller hot. Dels en osäkerhet kring den framtida yrkesrollen. Det sistnämnda temat var framförallt framträdande hos respondenterna som arbetade som socialsekreterare. De beskriver erfarenheter av hot som skapade en osäkerhet i yrkesrollen, men att de inte saknade kunskap om lagar och regler, utan mer praktisk kunskap för hur en hotfull situation ska lösas. Ingen av dem hade erbjudits någon introduktion till deras nya arbete eller arbetsplats. De hade heller inte genomfört någon praktik hos socialtjänsten under tiden som de studerade. Studien problematiserar avgränsningarna mellan utbildningens generella anspråk och specialisering utifrån att det skapar en osäkerhet kring vad universitetet respektive arbetsplatserna ska ta ansvar för. Flertalet av respondenterna upplevde introduktionen till arbetsplatsen som problematisk; den var inte formell

och beskrevs stundtals som kaotisk. De som lyckades bäst med övergången hade också gjort sin praktik på liknande områden.

Tham och Lynch (2020) sista del av deras longitudinella studie, efter ca 20 månader i yrkeslivet. I denna studie reflekterade respondenterna kring arbetet, sin yrkesroll, förväntningar, samt om utbildningen resonerade mot det de mötte i arbetslivet. Det uttrycks ett generellt missnöje från respondenterna som arbetade som socialsekreterare, främst med koppling till organiseringen, arbetet, budgeten och den minimala kontakten med klienter. Efter 20 månader i arbetslivet betonade de flesta att de nu bättre behärskade samtalsteknik och krävande fall. En aspekt som tas upp i denna studie är respondenternas hälsa. En av respondenterna hade blivit utbränd till följd av att hon blev tilldelad ett svårt fall. Respondenten hade vid flera tillfällen återkopplat att fallet var för svårt och borde ges till någon mer erfaren. Detta hade dock inte tagits i större beaktning. Här problematiseras arbetsgivarens och handledarens ansvar. Respondenterna upplevde inte att utbildningen hade gjort dem förberedda på ”verkligheten”. Det finns två huvudsakliga teman i denna studie, dels respondenternas upplevda svårighet att på grund av organisatoriska förutsättningar kunna göra ett bra jobb, dels utbildningens brist i dess praktiska förankring samt behovet av vidareutbildning på arbetsplatsen. De mest krävande arbetsplatserna enligt respondenterna var inom socialtjänsten och framförallt inom området barn och unga. Det mynnar ut i att generalistutbildningen har som syfte att förbereda för många fält och för senare specialisering på fältet. Detta var dock sällan fallet enligt respondenterna. I kombination med den upplevda bristen på utbildning och den knappa introduktionen och handledningen på arbetsplatsen ökar svårigheten ytterligare för nyutbildade socionomer. Ett av de främsta fynden var det stora missnöjet med socionomutbildningens förberedelse inför arbetslivet.

Jansen (2017) beskriver i sin studie hur nyutexaminerade socionomer upplever sin första tid som socionomer som utmanande och svår. Studien använder sig av “life mode interviews”, en form av narrativ intervjubearbetning som fokuserar på de dagliga händelserna och hur dessa beskrivs, med socionomer som började sin yrkesverksamma karriär inom barn och unga (barnskyddstjänster). Hon använder sig också av en narrativ teori och en tematisk analys. Tre teman i studien identifieras. För det första upplevde respondenterna att de var oförberedda för yrkeslivet. Trots genomförda praktikperioder (två i Norge) upplevde respondenterna att detta var

väsensskilt från ansvaret som föreligger i det professionella utövandet. Samtidigt upplevde respondenterna att bilden av socialt arbete under utbildningen är kvalitativt annorlunda och idealiserat gentemot "verkligheten" på fältet. Det andra temat betonade bristande erfarenhet. För att utveckla professionell kompetens betonade respondenterna att erfarenhet var av största vikt. Till en början var alla ärenden nya, men efterhand utvecklade de mer kompetens som gjorde de tryggare i sin yrkesroll, även om inget annat förändrades i förhållande till ärendena. Det sista temat var bristande konkret kunskap. Innebörden av bristande kunskap gav sig uttryck i olika former av ärenden, samarbete med olika professioner eller juridiska frågor. Sammantaget upplevde respondenterna att de hade fått en grundläggande kunskap från utbildningen, men inte tillräcklig för att kunna hantera komplexiteten och utmaningarna de mötte. Framförallt inte i svåra och komplexa frågor som de kring barn, som många respondenter upplevde som oroväckande svårt att arbeta med. Jansen (2017) poängterar också att respondenterna inte bara var nya inför sin roll på fältet utan också sin roll på arbetsplatsen. Sammanfattningsvis poängteras det i studien att helt förberedda studenter inför fältet är en omöjlig uppgift. Även när studenterna hade flera praktikperioder upplevde studenterna fortfarande sig oförberedda. Jansen (2017) drar slutsatsen att de måste uppleva hur det är att vara professionell för att bli professionell. När forskare inom fältet talar om "praxischock" är det denna beredskap för det totala professionella arbete, summan av allt som är involverat och associerat med det dagliga arbetet, som de hänvisar till. Att vara professionell är inte möjligt att förstå om du inte är engagerad i det professionella arbetet med alla de skyldigheter det medför. Känslan av att inte vara förberedd utgör är alltså ett inslag i att vara en nykomling. Detta är viktigt att socionomprogrammet förbereder studenterna inför detta; de kommer att känna sig oförberedda inom det nya yrket. Samt att vad det innebär att vara ny på en arbetsplats och en ny yrkesroll. Att hantera och vara beredd på osäkerhet och komplexitet bör ses som en del av socionomyrket (ibid).

2.2.4 Sammanfattning av tidigare forskning

Studierna vi har använt oss av, samt funnit kring ämnet, är av kvalitativ karaktär. Det framträder en tydlig bild av att det finns en diskrepans mellan kunskapen som utbildningen lär ut och den som de blivande socionomerna upplever sig behöva i mötet med arbetsplatsen. Det vi ämnar studera är vad det är för sorts kunskap som saknas och fördjupa diskussionen om detta. Något

som de nytexaminerade socionomerna i artiklarna ovan beskriver är att de i stor utsträckning upplevde sig oförberedda på arbetslivet. Jansen (2017) beskriver vidare att förbereda studenter på arbetslivet är en omöjlig uppgift och att en snarare behöver öva på att vara professionell för att bli professionell. Däremot kan man tänka sig att graden av förberedelse varierar, kanske kommer nytexaminerade socionomer alltid att känna sig oförberedda, men kanske går det att förhindra fenomenet till viss del. Många studenter upplever att de saknar kunskap kring att bemöta klienter med starka känslor, samt att göra svåra bedömningar och avvägningar som till exempel exemplifieras i barnskyddsfrågor. Healy och Meagher (2007) diskuterar vidare frågan om specialisering för socionomer och problematiserar generalistutbildningen. En viktig poäng är att samma argument för och emot en generalistutbildning kan användas för diametralt olika positioner. Givet det som framgått av den tidigare forskningen ser vi en kunskapslucka i form av studier av kvantitativ karaktär, men också en fördjupad koppling till kunskapsbegreppet. Det finns en inneboende spänning mellan olika typer av kunskap, vilket vi vill belysa.

Professionaliseringen och akademiseringen av utbildningen är strategier som vi menar kan förklara det vidare. Vår studie skiljer sig från andra genom att den undersöker socionomutbildningen på Göteborgs universitet och kunskapsbegreppet utifrån en kvantitativ ansats. Många studenter beskriver praktiktiden som värdefull. Det är dock avhängigt att studenten blir tilldelad en gynnsam praktikplats då utbildningen i Sverige enbart tillhandahåller en praktikperiod (förutom Mittuniversitetets socionomutbildning).

Flera av studierna återkommer till att utbildningen är av generalistisk karaktär och att den verkliga specialiseringen sker ute på fältet. Dock verkar inte majoriteten av de nytexaminerade socionomerna uppleva att de inte fick en vidareutbildning och specialisering på arbetsplatsen tillgodosedd, utan snarare kastades in i en verklighet de inte var förberedda på. Utifrån detta är det relevant att vi vidare studerar arbetsmarknadens förväntningar på kunskaps samt huruvida det sker en specialisering på fältet eller ej.

3. Teoretiskt ramverk

Tidigare har vi beskrivit spänningarna mellan praktiken och teorin samt utbildningen och arbetsmarknaden. I det här kapitlet placerar vi detta i ett teoretiskt ramverk. Kunskapsbildning sker på olika arenor med olika implikationer och ändamål. Vad som är och förstås som kunskap,

påverkas också av samhället och rådande diskurser. Vi kommer att utgå från professionsteorier, där akademiseringen är en strategi för detta, för att inrama det studerade fenomenet och fokusera på professionaliseringen. Först kommer vi beskriva begreppet profession och redogöra för olika professionsteorier, samt begreppet välfärdsprofessioner. Därefter kommer vi redogöra för akademisering mer djupgående. Slutligen kommer vi diskutera begreppet kunskap och professionalisering kopplat till våra enkätfrågor.

3.1 Professionsbegreppet

Professionaliseringen av en yrkesexamen, har olika spårbundenheter och brytpunkter. Tidigare har vi definierat det som yrkesgrupper med högskoleutbildning som har ett eget forskningsfält och en tydlig roll på arbetsmarknaden (Dellgran, 2015). Definitionen av professioner kan dock göras på olika sätt, dels genom sociala företeelser som akademiseringen eller socialiseringen, men det går också att definierade professioner utifrån en checklista av egenskaper. Det är också möjligt att göra andra distinktioner som rör organisatoriska egenskaper och performativa egenskaper inom professionsbegreppet. De organisatoriska egenskaperna berör arbetsuppgifter och organiseringen av yrkesgruppen, kopplat till maktstrukturer. De performativa egenskaperna berör istället hur kunskap skapas, används och hur den specifika kompetensen nyttjas i samhället (Dellgran, 2015). Vi kommer att fokusera på det performativa egenskaperna för att kunna svara på frågor om forskningsanknytningen eller en mer instrumentell förankring (praktiskt) kan uppfattas inom utbildningen.

För det första är professioner kunskapsbaserade, vilket innebär att de bygger på vetenskaplig kunskap och integrerad praktik (Brante, 2014). Kunskapsbegreppet är med andra ord starkt sammanlänkat med professionsbegreppet och strategin för det inom utbildningen kännetecknas av akademisering. En särskild profession ska inneha en vetenskapsbaserad expertis som kan generera i praktisk handling (Brante, 2014). Begreppet profession är med andra ord komplext, då begreppet inrymmer och är ett resultat av konstruktioner, förändringar i samhället och samspelet mellan olika aktörer och arenor (Dellgran, 2015).

Socialisationsprocessen är ett sätt att ta sig an professionalisering utifrån en teoretisk ingång. Att medlemmarna har en känsla av en gemensam identitet (socio) och delar samma språk kan

vidare associeras med socialiseringsprocessen. Socialisationsprocessen innebär att individen genom olika processer gradvis socialiseras in i en professionell identitet. Detta sker på utbildningen, genom praktik och slutligen inom arbetet. Socialiseringen sker på två arenor- utbildningen och i arbetet, dels utvecklas successivt en yrkesmässig identitet, dels sker det med en organisatorisk förankring på arbetsplatsen. Detta kan exemplifieras i den dubbla lojaliteten i både att vara socionom och ha en identitet som anställd inom en viss verksamhet, vilket innebär att du också har lojalitet till organisationen (Dellgran, 2015). Utbildningen är viktig i denna process och särskilt när det gäller konstruktionen av professionen som sådan. Det krävs en formaliserad och vetenskaplig utbildning för att yrket ska benämnas profession (Johansson, 2015). Det sker en ständig förhandling mellan utbildningen, praktiken och forskningen vilket konkretiserar frågor som rör utbildningsinnehåll, forskningsfrågor och resultat samt arbetets utformning. Dellgran (2015) menar vidare att olika typer av kunskap; teoretisk, praktisk, tyst kunskap, förtrogenhetskunskap, som nämnts innan, har varit viktiga i denna forskning. Forskning inom socialt arbete är ett försök att kombinera en vetenskapligt styrd aktivitet med praktiskt nytta. En profession har eller strävar efter kunskaps- och yrkesmonopol. Samtidigt sker professionalisering genom forskning och etablering av akademiska ämnen, som vi har berört tidigare. Forskningen har också som syfte att ge legitimitet till utbildningen, praktiken, yrkesrollen, och inte minst ämnets kunskapsbas. Det har skett en ökning av professionsforskning, vilket enligt Dellgran (2015) har lett till att studier om det sociala arbetet på fältet, förhållandet mellan utbildning, praktik och forskning har ökat. Detta brukar kallas det *professionella komplexet* (Parson, 1969). Parson (1969) beskriver det *professionella komplexet* genom en uppdelning i forskning och praktik. Dels innebär det skapandet av ny kunskap, dels användningen av denna kunskap i praktiken. Eftersom kunskapen på fältet kännetecknas av kompetens, finns det i komplexet ett tredje drag - undervisningen. Samtidigt är den centrala platsen för forskning inom universitetsvärlden, och Parson (1969) poängterar att det på universitet bedrivs både forskning och undervisning parallellt, men att praktisk undervisning sker till en mindre grad.

3. 2 Vårldspofessioner

Semiprofession är ett begrepp som myntades av Etzioni (1969)men sedermera har det kallats vålfårdsprofessioner, eftersom semiprofession är ett begrepp som har kritiserats. Kritiken har

framförallt varit från feministiskt håll, där begreppet påtalats innehålla patriarkala struktur som nedvärderar “välfärdsyrken”. Begreppet kritiserades vidare för att representera en manlig norm som utgick från klassiska mansdominerade yrken, vilket innebar en underordning av de nya kvinnodominerade välfärdsyrkena (Molander & Terum, 2008). Välfärdsprofessioner kännetecknas av en stark koppling till välfärdsstatens trygghets- och välfärdssystem (Brante, 2003). De införlivas i universitetsvärlden genom längre institutionaliserad utbildning och forskningsöverbyggnad; för socionomer började det med universitetsförankringen 1977. Här är vi egentligen intresserade av hur professionaliseringen kännetecknas inifrån, hur det genom utbildningen och kunskapsgrunden har professionaliserats. Socialt arbete är ett eget akademiskt ämne med egen forskning, vilket har varit en central fråga och strategi för professionalisering. Socionomprogrammet kan dock förstås som en välfärdsprofessioner utbildning eftersom trots socialt arbete som egen disciplin kännetecknas av en tvärvetenskaplig teoretisk bas, med sociologi, juridik och psykologi. Efter en ökad akademiseringen och universitets förankringen är det främst längden på de olika utbildningarna och dess vetenskapliga karaktär som skiljer de olika professionerna åt utbildningsmässigt (Brante, 2014). Ett annat utmärkande drag för välfärdsprofessionella utbildningar, även socionomprogrammet, är att det finns en karakteristisk spänning mellan den akademiska och den praktiska sidan av ämnet. Inom utbildningen finns det både de som driver på för att förbättra teoriansknytningar och utvidga forskningen inom fältet, men det finns också å andra sidan personer som driver på att tyngden måste ligga på den praktiska yrkeserfarenheten (Brante, 2003). I och med den ökade akademiseringen har dock förändrat utbildningen med större betoning på teori och vetenskap i utbildningen. Brante (2014) beskriver det dock som att välfärdsprofessionella yrken har kännetecknats av att de har formats av dess yrkesutövning där utbildningen har betonat praktiska färdigheter kopplat till fältet. Ofta är välfärdsprofessioner (likt socialt arbete), yrken inom den offentliga sektorn som drivs av föreställningar om “altruism” och “kall”, snarare än höga samhällseliga belöningar i form av status och löner. Här föreligger även en del av den feministiska kritiken. Eftersom det är också en historiskt patriarkal ordning som villkorar dessa yrkesgrupper – där det inte ses som en kunskap utifrån vissa kriterier, utan som en egenskap bland vissa subjekt (läs kvinnor). Tre aspekter är sammanfattningsvis av vikt inom professionsbegreppet; vetenskap, monopol och expertis. Avslutningsvis kan det poängteras att professionalisering generellt kan beskrivas som olika processer och drivkrafter, vilka inte alltid är samstämmiga. Professionalisering utspelar sig

även mellan olika system; juridiska, statliga, men även inom olika samhällsnivåer; media, verksamheter och arbetsplatser (Dellgran, 2015).

3.3 Akademiseringen

Att socionomutbildningen har gått mot en ökad akademisering innebär att ämnet fått en större anknytning till teorier och forskning (Nygren, 2016).

Akademiseringen av en tämligen ny disciplin är inte ovanligt, eftersom disciplinen behöver etablera sig bland andra discipliner och erhålla en status. Däremot gör det något med utbildningen som också är en yrkesexamen i förhållande till kunskap. Forskning är också en given del av en disciplinens kunskapsproduktion. Inom en yrkesexamen (och andra utbildningar) utformas en viktig del av kunskapsutveckling i det praktiska arbetet och inom det praktiska fältet. Inom utbildningen legitimeras en viss typ av kunskapsproduktion, förknippad med både forskning och praktik som är lagstadgad av examensförordningen. Även om utbildningen har större betoning på teorier och forskning sker kunskapsutvecklingen på olika arenor (Nygren, 2016). Nygren (2016) kategoriserar dessa arenor som "praktik, forskning och utbildning".

Det betyder inte att denna kategorisering är problemfri. Forskarna Dimitris Michailakis (professor i socialt arbete) och Werner Schirmer (docent i sociologi) beskriver problematikens huvuddrag såhär:

"Konfliktens kärna ligger i huruvida forskningen inom disciplinen socialt arbete ska utgå från inomvetenskapliga frågeställningar och behov av ny kunskap eller utgå från praktikens behov om hur man på bästa sätt kan åstadkomma förändring vad gäller klienternas situation."

(Nygren, 2016, s. 131)

Samtidigt som socionomutbildningen går mot en ökad akademisering, höjs röster om att forskningen inom disciplinen bär på svagheter i förhållande till teori och vetenskaplig metod. Socialt arbete är eklektiskt och lånar från många andra teorier (Dellgran, 2015). Det är också grunden till mycket av kritiken; frånvaron av en egen teoriutveckling och tillämpbar forskning. Dubbelheten ligger i att akademiseringen och forskningsanknytningen samtidigt är ett sätt att etablera sig som disciplin. Ett annat spår är att utbildningen i och med akademiseringen förefaller

ha ett avstånd gentemot praktiken. Denna spänning brukar beskrivas som “forskning kontra praktik” och att akademiseringen är på bekostnad av praktisk anknytningen (Bergmark & Oscarsson, 2016). Professorn i socialt arbete Bengt Börjesson (2013) synliggör också en spänning mellan universiteten och socionomerna. Börjesson (2013) menar vidare konflikten handlar om att forskningen upplevs sakna relevans för fältet.

Det finns olika ställningstaganden i denna diskussion. Forskningen och praktiken skiljer sig också åt i vilka strukturella nivåer, mål och metoder de “arbetar” utifrån (operations logik). Utbildningen ämnar ge studenterna både en forskningsanknytning och praktisk erfarenhet/kunskap (något som också är stadgat i examensförordningen), vilket har andra förutsättningar än forskningssystemet. Forskarna Michailakis och Schirmer (i Nygren, 2016) poängterar att det finns en poäng med att forskningen och praktiken är autonoma system. I undervisningen ska dessa system dock integreras och inkorporeras. Med andra ord ska det finnas en balans mellan forskning och praktik. Hur det görs är visserligen en annan fråga. Michailakis och Schirmer (i Nygren, 2016) poängterar vidare att en integrering av dessa system kan innebära att det ena systemet underordnas det andra och att kunskapsutveckling således påverkas negativt. De förespråkar istället att forskningen och praktiken utvecklas som oberoende system, men att de hämtar resurser från varandra.

3.4 Kunskapsbegreppet

Kunskap har över tid definierats på många sätt. Ofta har sådana definitioner inneburit att olika former av kunskap har lyfts fram. Det är viktigt att påpeka att inga absoluta gränser existerar mellan sådan olika former, utan att de görs på en analytisk nivå. I praktiken kan kontextuella omständigheter innebära att flera av formerna inte så enkelt kan skiljas åt. Gustavsson (2000) föreslår en uppdelning av kunskap i fyra olika kategorier. *Faktakunskap*, är kunskap om regler, lagar och information. Den andra kunskapsformen är *förståelsekunskap* som har en mer kvalitativ karaktär, vilket innebär att det handlar om att uppfatta meningen och innebörden av ett fenomen. Den tredje är *färdighetskunskap* som går ut på ett praktiskt kunnande och ett vetande kring hur något skall göras. Den sista formen för kunskap är *förtroenhetskunskap* som innebär ett tyst kunnande med hjälp av sinnliga uppfattningar och bedömningar. Det kan beskrivas som kunskap “som sitter i kroppen” (Gustavsson, 2000). Denna uppdelning resonerar väl med

lärandemålen för socionomprogrammet som består av uppdelningen: “*Kunskap och förståelse*”, “*Färdighet och förmåga*”, “*Värderingsförmåga och förhållningssätt*”. Vår enkät syftar till att förstå kunskap inom socionomprogrammet. Dels undersöker vi studenternas upplevelse av vilka metoder (en form av färdighetskunskap som bygger på faktakunskap). Dels undersöker vi upplevelsen av målgruppskunskap som dels handlar om faktakunskap, förståelsekunskap och färdighetskunskap. Begreppet kunskap är starkt förknippat med professionalisering och inte minst akademisering. För att närma oss fenomenet har vi valt att fråga om respondenterna är nöjda med den kunskapsnivå de har tillgodogjort sig. Dels tittar vi på den teoretiska delen, som handlar om förståelsekunskap. I den andra delen av enkäten frågar vi kring arbetslivets kunskapsefterfrågan, som ett sätt att förstå professionalisering och för att kunna jämföra kunskapsnivån på utbildningen kontra arbetslivet. I den tredje delen av enkäten undersöker vi närmare respondenternas upplevelse av samstämmighet mellan arbetslivets och utbildningens syn på kunskap, detta som ett sätt att förstå dels professionaliseringsprocessen, dels undersöka olika syn på kunskap.

4. Metod

Vi kommer i detta kapitel beskriva vårt val av metod och metodologiska tillvägagångssätt. Därefter kommer vi att beskriva vår enkät och valen vi gjort under enkätens utformning. Vidare kommer urvalet att diskuteras och problematiseras med dess avgränsningar och utformning. Begreppen reliabilitet, validitet och generaliserbarhet kommer vidare att avhandlas. Vår förförståelse av fenomenet kommer också att beröras. Slutligen kommer etiska överväganden att redogöras för.

4.1 Metodologisk ansats

Tidigare forskning som har bedrivits i ämnet har enbart genomförts med en kvalitativ ansats, för att komplettera den tidigare forskningen, valde vi att göra en kvantitativ studie. Detta är ett vanligt tillvägagångssätt inom forskning - först undersöker man ett fenomen kvalitativt för att få data, sedan undersöker man bredden av fenomenet kvantitativt via enkäter, också för att man då har fått kunskap till att skriva relevant frågor. Inom en enkät eller survey föreligger idén om en bredd och syftet är att generera en överblick över ett fenomen (Eliasson, 2013). Ett annan

utgångspunkt är att uppdatera eller få mer kunskap och kännedom om situationer. Det kan poängteras att enkäter kommer från en tradition av att mäta och registrera (Denscombe, 2016). Vi menar att en kvantitativ ansats kan berika och generera vidare kunskapen om fenomenet. Framförallt för att undersöka hur många tidigare socionomstudenter som upplever situationen.

4.2 Arbetsfördelning

Av praktiska skäl har vi, i vissa kapitel, valt att dela upp arbetet mellan oss. I bakgrunden har Elin skrivit om arbetsmarknaden, medan Tilda har skrivit om utbildningens framväxt, akademiseringen och professionaliseringen. Den tidigare forskningen har vi sökt efter och läst gemensamt, men Tilda har haft huvudansvaret för sammanställningen av kapitlet. Elin har haft huvudansvaret när det gäller Qualtrics och SPSS, samt att göra diagram och tabeller. Enkäten utformade vi tillsammans. Elin har även haft huvudansvaret för metoddelen. Teoriavsnittet har vi skrivit tillsammans. Analysen och diskussionen har vi också skrivit gemensamt. Alla delar, oavsett huvudansvar, har vi sedan tillsammans bearbetat. Vi har båda upplevt att arbetsfördelningen har varit jämn och arbetet är en gemensam produkt.

4.3 Enkäten

Vi började med att fundera kring olika frågor att ha med i enkäten, efter det valde vi att strukturera upp frågorna utifrån våra frågeställningar, detta för att ha en tydlig logik och struktur i enkäten (Eliasson, 2013). Dessa olika områden skulle täcka våra frågeställningar som dels berör utbildningen, arbetsmarknadens krav, och samstämmigheten däremellan. Vi läste vidare på om enkätutformning, specifikt webbenkät. Vi valde att göra en webbenkät eftersom vi i samstämmighet med vår handledare snabbt insåg att det skulle vara det mest effektiva sättet för oss att nå ut till en population. Frågorna förfinades, vi letade efter upprepningar och var noga med tydligheten. Vi använde oss inte av negationer, eller frågor som skulle kunna generera tvivelaktiga svar (Trots, 2016; Eliasson, 2013). En annan del av vår utformning av enkäten som vi ständigt behövde ha i bakhuvudet var vilka typer av variabler som våra frågor skulle generera och hur vi sedan skulle behöva koda dem. För att vårt område är tämligen komplext slutade denna fundering i en uppdelning av slutna och öppna frågor. Vissa av de slutna frågorna innehar valbara kategorier, med möjlighet till "annat", medan andra är en skattningsskala. Språkbruket i

enkäten har eftersträvat att vara konsekvent och vardagligt i den mening att det är inga "svåra" ord som används eller någon form av överkomplicering i enkelhet med Eliassons (2013) rekommendationer för enkätskrivning.

För att göra en enkät krävs att en läser på innan för att göra enkäten tydlig. Det är samtidigt också av vikt att läsa på om tidigare forskning för att se vad som har gjorts och vad som skulle kunna vara intressant att fråga om i förhållande till vår studie (Eliasson, 2013).

Enkäten tog ungefär tio minuter att genomföra och bestod av 43 frågor, bifogas i bilaga 1.

Vi bestämde i samråd, på grund av vår tidsbegränsning, att enkäten skulle ligga ute i två vecka.

Detta kan givetvis ha för och nackdelar i förhållande till antal respondenter som svarar, en utifrån vår begränsade tid till kodningen, analysen och resultatet landade vi på denna tidsbestämmelse.

4. 4 Enkätens utformning

4.4.1 Inledning

Enkäten börjar med en kort beskrivning av syftet med enkäten. Att tydliggöra syftet och sätta in enkäten i ett sammanhang kan göra respondenten mer motiverad att svara på enkäten (Eliasson, 2013). Efter detta fick respondenten information om att alla uppgifter kommer att behandlas konfidentiellt och att inga svar kommer att kunna härledas till individen utan analyseras på gruppnivå. Respondenten fick fylla i att den samtyckte innan den kunde gå vidare med enkäten.

4.4.2 Bakgrund

Vi valde att som bakgrundsvariabler inte ha med arbetsplats, utan arbetsuppgifter, då vi inte vill studera hur det skiljer sig åt på olika arbetsplatser utan mer generellt.

Kön, ålder och examensår valde vi att ha med för att se ifall vi fick ett representativt urval eller om materialet var snedfördelat.

Det två första frågorna i enkäten kring vilket universitet respondenten hade studerat vid samt vilket år respondenten tog sin examen användes för att säkerställa att vi inte fick med respondenter som inte uppfyllde våra urvalskriterier. Svarade du felaktigt på dessa två första frågor kom du inte vidare i enkäten, dessa frågor var också obligatoriska att svara på.

4.4.3 Frågorna

Vi använde oss också av examensmålen i examensförordning, samt Göteborgs universitets egna mål för socionomprogrammet för att vidare kunna se hur väl vår frågeställning och enkät stämde överens med de lagstadgade målen för socionomutbildningen.

I frågorna kring kunskap (fråga 2.2 och 2.3) har vi valt att hämta in de olika kunskapsområdena från examensförordningen.

När vi valde ut målgrupperna, valde vi ut dessa utifrån kursmålen på socionomprogrammet, examensmålen och beskrivning av arbetsuppgifter från Stockholms universitets hemsida angående ”vad gör en socionom?” (Institutionen för socialt arbete, 2020). För att säkerställa att alla målgrupper kom med ombads respondenterna själva fylla i text i en ruta om någon relevant målgrupp inte var listad.

Listan över arbetsuppgifter är hämtad utifrån en intervjustudie genomförd av Högskoleverket (Wåglund, 1999) där socionomer listar sina vanligaste arbetsuppgifter.

I frågorna kring metoder och teorier valde vi att inte lista några metoder eller teorier, då risken är för stor att vi då skulle missa relevanta teorier eller metoder, samtidigt som listan för valbara kategorier skulle bli för lång. Vi valde istället att göra detta till öppna frågor där respondenten själv fick fylla i. Det finns alltid en risk med att lista olika kategorier eftersom svaren kan påverkas i någon riktning. Genom att ha öppna frågor kan respondenten själv fylla i mer fritt, dock kan detta sen bli ett problem i och med kvantifieringen och kodningen (Eliasson, 2013). Utifrån detta har en blandning av öppna och slutna frågor valts i enkäten.

För att säkerställa att inga svar missades av respondenterna i matrisen (fråga 13 & 40) (vilket framförallt är lätt i mobilversionen) valde vi att göra dessa frågor obligatoriska. De var nödvändigt att svara på dessa frågor för att komma vidare i enkäten, dock lade vi till alternativet ”vill inte svara”.

I utformningen av frågor har vi haft med oss Gustavssons (2000) definitioner av kunskap, som ett sätt att förstå och undersöka de olika kunskapsformerna.

4.4.4 Avslutning

Vi valde avslutningsvis ha med två frågor för att utvärdera enkäten, en där respondenten fick fylla i om det upplevde att det var något relevant vi hade missat, och en där de kunde kommentera själva enkäten. Detta är viktigt att ha med ifall respondenterna återkommande

beskriver att en fråga är svårförståelig, eftersom detta påverkar pålitligheten i svaren. En generell svaghet med enkäter är att just missförstånd kan uppstå (Eliasson, 2013).

Vi avslutade med att tacka för deltagandet och hänvisade respondenterna till att kontakta oss om de hade några frågor kring studien eller enkäten i enlighet med Eliasson (2013) rekommendationer.

4.5 Urvalet

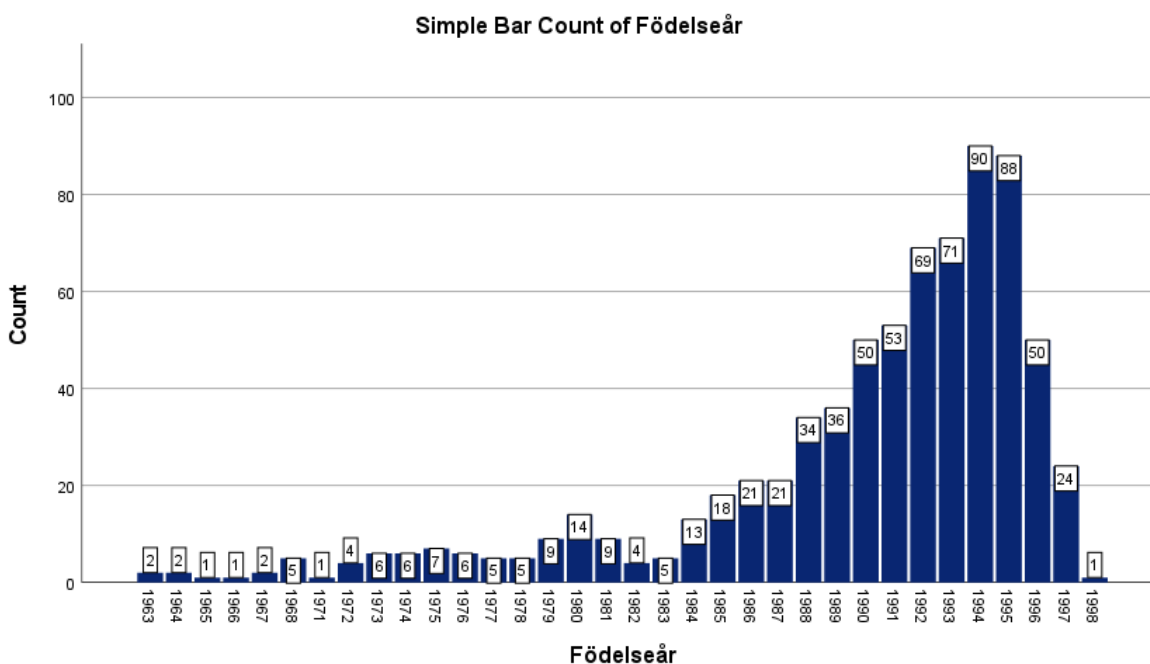
Enligt Denscombe (2016) finns det en checklista för vad man bör ha funderat över när man gör en enkät. För det första innebär det beslutet om ett sannolikhetsurval eller icke-sannolikhetsurval. För oss blev det, trots att sannolikhetsurval är att föredra, en form av icke-sannolikhetsurval i vår enkät. Istället för ett sannolikhetsurval har vi alltså använt oss av ett icke-sannolikhetsurval, mer specifikt en form av bekvämlighetsurval. Bekvämlighetsurval innebär i korthet “vad som finns till hands”, de respondenter som är lätta att komma i kontakt med (Denscombe, 2016). Det föreligger svårigheter att få ett representativt urval under en C-uppsats. Vi vill här vara tydliga med att vi vet att vårt urval inte är representativt. Vi har inte haft möjlighet att skicka ut enkäten till alla som tog examen från Göteborgs universitet 2018, 2019 eller 2020. Det berodde helt enkelt på att vi inte kunde få access till alla deras mailadresser. Därmed sagt är vi är medvetna om att representativiteten i vår data kommer att ha brister i form av generaliserbarhet och signifikans. Vår urvalsram är socionomgrupper på Facebook och alumnnätverket på Göteborgs universitet. Med tanke på våra resurser i form av tid har vi bedömt att detta är ett lämpligt sätt att gå tillväga. Vi har valt att använda gruppen “socionom” då det är en av de största Facebookgrupperna för socionomer. Vi har även lagt upp det på våra egna Facebook sidor, då vi har flera bekanta som nyligen examinerats. Vi bad även bekanta som nyligen tagit sin examen att skicka vidare enkäten till andra nytexaminerade socionomer.

Angående urvalets storlek, svarade totalt 48 personer vår enkät. Däremot poängterar Denscombe (2016) att om urvalet är mindre än 30 % bör man reflektera över vad de har för implikationer. Till en början diskuterade vi om vi skulle ha respondenter från flera olika universitet med i urvalet. Vi resonerade att vi kanske skulle få en större population samt större svarsfrekvens, dock skulle vi då behövt dra slutsatser utifrån och jämföra de olika universiteten, vilket vi i denna studie inte ämnar göra. Att ha en större population skulle ge en styrka i förhållande till

generaliserbarheten. Vi har valt att enbart ha ett urval från Göteborgs universitet vilket minskar variation i förhållande till vilket universitet som respondenten läst, vilket kan vara en styrka i förhållande till analys och slutsatser, då vi med större säkerhet kan säga något om Göteborgs universitets utbildning. Risken är dock att vi med denna avgränsning fått färre respondenter, men det gör också att vi har koll på vår population.

4.5.1 Representativitet

Totalt har 733 personer tagit socionomexamen från Göteborgs universitet 2018–2020 enligt Ladoks register. Nedan följer ett diagram med åldersfördelningen, majoriteten av dem som har tagit examen är födda under 90-talet.

Vi har dock inte fått fram någon data över åldersfördelningen på våra respondenter och kan därför inte jämföra det med populationen. Det blev fel dataöverföring, vilket gjorde att åldern inte gick att utläsa.

Nedan följer ett diagram över könsfördelningen bland examinerade studenter. Denna könsfördelning är dock gjord efter deras personnummer, medan respondenterna i vårt resultat själva har fått välja könstillhörighet efter fyra val, “Kvinna” “Man” “Icke-binär/annat” eller “Vill inte svara”. De som definierar sig med ett annat kön än det som deras personnummer visar, syns inte i diagrammet över populationen, eftersom vi inte haft möjlighet att fråga dessa.

	Populationen (733)	Respondenter (48)	6,5% (48/733)
Kvinnor	86% (627)	70% (32)	5,1% (32/627)
Män	14% (106)	26% (12)	11,3% (12/106)
Icke-binära/annat	X	4% (2)	X

Vi har fått in en större andel av den manliga populationen än av den kvinnliga. Totalt 6,5% av populationen svarat på vår enkät. Detta är en relativt låg svarsfrekvens, vilket påverkar generaliserbarheten av vårt resultat. Inom populationen är det en större spridning mellan socionomstudenter som har tagit examen åren 2018, 2019 och 2020. Vi har däremot fått in fler respondenter från 2020 än de tidigare två åren.

	Populationen (733)	Respondenter (48)	6,5% (48/733)
2020	36,5% (267)	58% (28)	10,4% (28/267)
2019	33,2% (244)	29% (14)	5,7% (14/244)
2018	30,0% (222)	13% (6)	2,7% (6/222)

Vid större enkäter kan det vara relevant att vikta resultatet, för att kompensera för eventuell snedfördelning (Denscombe, 2016). Vi har fått in en snedfördelning, där vi har fått in mer män och mer som har tagit examen år 2020 jämfört med populationen. Men då antalet respondenter som svarat är så pass lågt, har vi valt att inte vikta resultatet.

Bortfall är en relevant fråga inom webbenkäter. De har ett notoriskt högt bortfall, samtidigt som vi inte hade möjlighet att nå ut till alla som tagit examen 2018, 2019 och 2020 från Göteborgs

universitet (sammanlagt 733 respondenter). Det hade blivit en för stor mängd data för oss att koda under en begränsad tidsram. Vi har även fått ett så kallat sekundärt bortfall, vilket innebär att alla respondenter som påbörjat enkäten inte har slutfört den, eller glömt svara på vissa frågor (Trots, 2016). Snedvridning av svar kan ske på olika sätt, dels genom låg svarsfrekvens, dels genom några få sticker ut i svaren. De respondenter som skiljer sig markant från andra kommer därmed vara överrepresenterade i resultatet, på grund av den låga svarsfrekvensen (Denscombe, 2016)

Initialt var det 48 personer som svarade på enkäten, men efter det första frågorna kring bakgrunden (kön, ålder och examensår) valde några respondenter att avbryta enkäten. Efter det har det fallit bort fler respondenter desto längre in i enkäten de har kommit. Framförallt har svarsfrekvensen blivit låg på de frågor där respondenterna själva skall fylla i svar med egen text. På det sista frågorna är det 36 respondenter som har svarat, 12 respondenter har under undersökningen fallit bort vilket motsvarar ett internt bortfall på 25%. Bortfallet presenteras i tabellen nedan.

	Respondenter	Bortfall	Procent
Kvinna	32	2	6%
Man	12	6	50%
Icke-binär/Annat	2	2	100%
Missing	2	2	100%

	Respondenter	Bortfall	Procent
2020	28	7	25%
2019	14	1	7%
2018	6	4	66%

Vi har varit medvetna om det sekundära bortfallet i våra tabeller i resultatdelen, och våra procentsiffror i det senare frågorna går därför inte att jämföra med dem i det första frågorna. Det vi kan se är att det är framförallt män och icke-binära/annat som har valt att inte svara på hela enkäten. 2020 har 25% respektive år 2019 då 7 % av respondenterna valt att inte genomföra hela enkäten. 2018 valde 66% att inte svara på alla frågor, vilket betyder att de senare frågorna inte kan säga något om 2018 då det enbart är två respondenter kvar av den årskullen.

4.6 Tillvägagångssätt

Vi valde först att göra en pilotstudie där bekanta fick svara på enkäten för att se ifall det var några delar som upplevdes som otydliga (Eliasson, 2013). Vår testgrupp poängterade vissa språkliga otydligheter och ett stavfel, men beskrev i övrigt enkäten som fullt fungerande.

Vi diskuterade länge hur vi skulle nå ut till vår population. Vi blev rådda av vår handledare att se om det finns ett alumnnätverk på skolan, fick vi en kontaktperson "gatekeeper" med huvudansvar för detta. Det använde vi oss av och skickade vår färdiga enkät samt informationsblad till honom, som han vidare skickade. Av honom fick vi information att populationen därifrån, med inräknat bortfall, inte skulle vara tillräcklig för vår studie. På grund av det la vi även upp enkäten i olika socionomgrupper på Facebook.

4.6.1 Resultatanalys

Datansamlingen bygger på enkätsvaren vi fått in, som delvis är kodat i Qualtrics, och genom den statistiska webbsidan "worditout.com"

Vid kodningen av datan har vi tagit fram olika tabeller. Vi har gjort deskriptiva analysmetoder. Som vi har redogjort för i tabeller och diagram. Vi har också skapat så kallade "Ordmoln" som ett sätt att redogöra för vilka ord som förekommer flest gånger i respondenternas egna skriftliga svar på frågorna. För att skapa ordmoln har svaren först kodats till en ordlista, för att kunna redogöra för hur ofta orden förekommer. Exempelvis så har "jag arbetar med systemteori" blivit "systemteori" och "inga särskilda" eller "inga alls" har blivit "inga". Sedan har vi använt oss av hemsidan "www.worditout.com" för att skapa ordmoln. Orden har sen blivit olika stora beroende på hur ofta de förekommer, så det största ordet är de som förekommer flest gånger och de minsta orden förekommer bara en gång. Vi valde hemsidan "worditout" för att detta gav oss möjligheten att ladda upp en färdig ordlista och den presenterade sedan ordmoln på ett förståeligt sätt. Vi försökte använda oss av Qualtrics egna funktion, men då denna inte kunde slå samman liknande ord som "systemteori" och "systemteoretiska" blev svaren där missvisande.

Vi har vidare valt ut några citat från de delar där respondenterna har fått skriva egen text. Citaten vi valde ut är från vad vi har fått fram som återkommande teman i svaren och det har valts då de beskriver temat på ett talande sätt.

Vi valde först att gå igenom resultatet från enkäterna för att leta efter relevanta teman och återkommande fynd, en så kallad tematisk analys (Bryman, 2018). Tematisk analys är vanligast i

kvalitativ forskning, men då vi ville beskriva de vanligast förekommande teman bedömde vi att det var lämpligt även vid ett kvantitativt material. I en tematisk analys letar forskaren bland annat efter repetitioner samt likheter och skillnader i beskrivningen av ämnet (Bryman, 2018).

Repetition är det mest förekommande verktyget i tematisk analys och det vi har använt oss främst av. Bryman (2018) menar dock att det inte är tillräckligt att något är vanligt förekommande, det måste också ha relevans utifrån de forskningsfrågor som är ställda. Vi har därför utifrån våra forskningsfrågor letat i materialet efter återkommande svar på våra frågor. När vi hade identifierat våra teman valde vi att dela upp analysen utifrån dessa teman i olika rubriker. Vi har använt oss av univariat analys, vi har analyserat en variabel i taget och inte gjort några samband mellan dessa. Detta då vi snarare vill beskriva och deskriptivt redogöra för fynden än leta samband dessa emellan. Fynden analyserades därefter utifrån tidigare forskning och teori.

4.7 Förförståelse

Vi studerar båda två till socionomer på Göteborgs universitet. Vi har båda läst kurser på universitetet innan. Vi har båda två vänner som är socionomer, där majoriteten av dessa har drabbats av utmattning. När vi har berättat för vänner och bekanta att vi läser till socionom, har många varnat för hur tungt arbetet är och hur överarbetade socionomer är. Vi har båda känt oss ganska oförberedda för den svåra verklighet vi snart skall ut i, dels stressen, dels de svåra arbetsuppgifter socionomer ofta förväntas genomföra. En del av det beror säkerligen på arbetsmarknadens organisering, ett tuffare arbetsklimat med nedskärningar i den offentliga budgeten. Vi hade dock förväntat oss att socionomprogrammet i en större utsträckning skulle förbereda oss inför denna verklighet. Det är utifrån känslan av att var oförberedda vår nyfikenhet för kunskapsläget väckts. Kan en förklaring vara att det finns en differens mellan vad kunskapen på utbildningen och den som förväntas av oss i arbetslivet?

Även om förförståelse spelar en större roll i kvalitativa metoder, framförallt intervjuer, kan det vara av vikt att beskriva vårt resonemang kring vår förförståelse och hur det har påverkat oss. Kvantitativ data kan uppfattas som mer objektiv än kvalitativ, men det finns alltid en risk att forskaren påverkar resultatet (Denscombe, 2016).

4.8 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabilitet eller tillförlitlighet som det ibland kallas, handlar om hur forskningsinstrumentet är konsekvent, med andra ord skulle samma resultat uppmätas vid ett annat tillfälle (Denscombe, 2016). Validitet handlar om hur huruvida man har mätt forskningsfrågan på rätt sätt. Mer specifikt om forskningsmetoden varit relevant och om datan uppmätts på ett korrekt sätt (ibid). Generaliserbarhet kallas också ibland extern validitet och syftar till hur väl forskningsfynden kan appliceras på andra liknande fenomen. Poängen är att forskningsfynden ska kunna förklaras och tillämpas på andra situationer för att generaliserbarhet ska kunna uppfyllas (Ibid).

För att öka reliabiliteten i vår undersökning har vi valt att dels tydligt redogöra för hur vi har gått tillväga, dels redogöra för vilka frågor vi har ställt, vilket möjliggör för upprepning av studien (Eliasson, 2013). Vi har i enkäten ställt liknande frågor, som ett sätt att mäta samma sak, men på flera olika sätt, detta för att öka reliabiliteten (ibid). För att öka validiteten i studien använder vi oss av digitala program för att samla in data och överföra det till SPSS, då ett manuellt införande av resultaten ökar risken för att datan matas in felaktigt (Denscombe, 2016). Det som sänker tillförlitligheten i den data vi har samlat in är den låga svarsfrekvensen, detta gör att vi inte med säkerhet kan generalisera vårt resultat. Vi har valt att begränsa urvalet i studien till Göteborgs universitet, vilket gör att vi inte kan uttala oss om resultatet i vår studie är representativt för hela landet. Detta urval har minskat studiens generaliserbarhet.

4.9 Forskningsetiska överväganden

Forskningsetik bygger på fyra huvudsakliga principer. Den första principen handlar om att deltagarnas intressen skall skyddas (Denscombe, 2016). Detta handlar bland annat om att forskningsdeltagare inte skall lida någon fysisk, psykisk eller personlig skada till följd av att delta i undersökningen. Då vi i vårt forskningsämne inte berör ett känsligt ämne och att deltagarna är anonyma via en enkät, samt att ingen data som går att koppla till individen samlas in, bedömer vi risken för skada för individen som låg. Vidare så skall forskningen kunna gynna den grupp som undersökts, vilket i vårt fall är högst aktuellt då vårt resultat förhoppningsvis kan gynna socionomer och socionomstudenter.

Vidare har vi arbetat för att säkerställa respondenternas anonymitet genom att all data har samlats in via Qualtrics, vilket omöjliggör det för oss eller någon annan att spåra någon av respondenterna. Efter avslutat arbete kommer all data att raderas.

Den andra forskningsetiska principen handlar om frivillighet (Denscombe, 2016). För att säkerställa detta informerar vi varje deltagare innan den börjar med enkäten att den har rätt att avbryta när den vill, utan att motivera detta närmare. Respondenterna har också fått information innan de väljer att delta vad som kommer att förväntas av dem, samt hur lång tid enkäten förväntas ta. Genom första frågan säkerställs att de har gett sitt informerade samtycke.

Den tredje forskningsetiska principen handlar om att forskarna skall arbeta på ett öppet och ärligt sätt med god möjlighet till insyn i forskningen (Denscombe, 2016). Det har vi varit tydliga med genom att redogöra för vilka vi är samt vad syftet med vår undersökning är. Vidare skall vi verka för att tillhandahålla objektiva och neutrala tolkningar av de fynd som framkommer från enkäten.

4.10 Felkällor

I enkäten kodades födelseåren in fel i Qualtrics, vilket gjorde att resultatet var oläsbart.

Vidare poängterades av en respondent att denne inte förstod vad vi syftade till med “metoder”.

Här borde vi ha förtydligat med exempel vilka typer av metoder vi syftar på. En annan respondent bad oss både exemplifiera “metoder” och “teorier”.

Detta resulterar att det är oklart ifall flera har missförstått eller haft svårt att förstå frågorna som rör metoder och teorier. Det är en generell nackdel i kvantitativa enkäter då kontakten med respondenterna är låg, vilket gör att vi inte kan utreda eventuella missförstånd.

På frågan om det var något vi borde ha lagt till i enkäten eller glömt att fråga om, fick vi svar att det saknades frågor kring välfärdssamhällets utformning, ekonomi och politik.

Vidare borde vidare ha frågat vilka profilkurser de har läst, eftersom det finns en möjlighet att de som skriver att de fått tillräckligt med kunskap inom ett område kan ha läst en speciell profilkurs. Högskoleverket (2009) betonar i sin utvärdering hur viktigt det är att socionomutbildningen är en generalistutbildning och menar att en generell utbildning innebär en bättre förberedelse för att

arbeta med sociala behov oavsett var de uppstår. Samtidigt har en vädjan att göra en omprövning av generalistutbildningen beaktats i tidigare forskning av Healy & Meagher (2007).

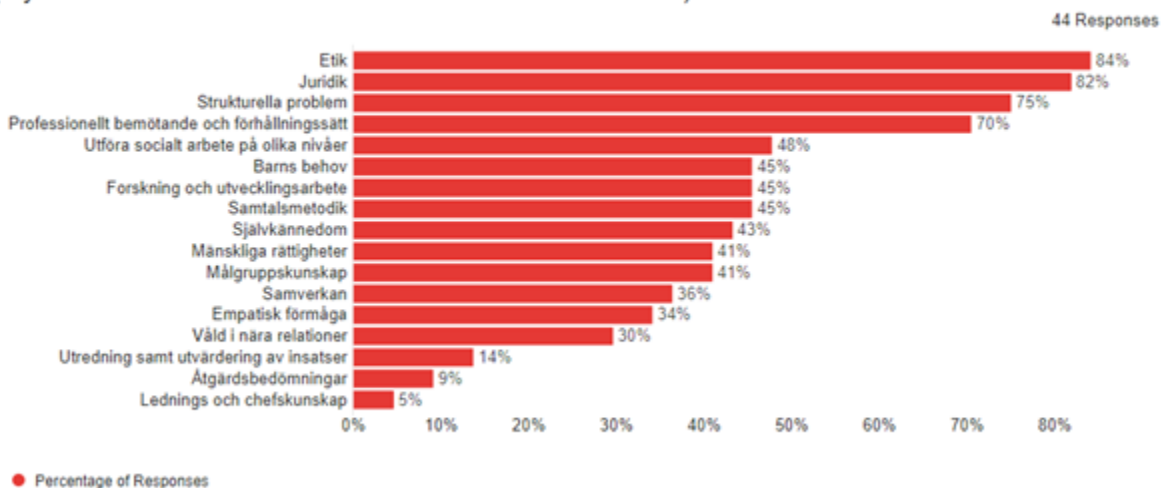
5. Resultat och analys

Nedan kommer resultat och analys att presenteras. Vår empiri bygger på vårt enkätmaterial med totalt 48 respondenter varav alla har gått på Göteborgs universitet och tagit examen år 2018, 2019 eller 2020. Alla 48 respondenter har dock inte svarat på alla frågor. Först kommer vi med hjälp av deskriptiv statistik redogöra för våra forskningsfynd. Vi kommer utgå från två huvudsakliga teman; generalistutbildningens utmaningar och den teoretiska och praktiska förankringen av utbildningen. Det kommer sedan förankras och analyseras med hjälp av tidigare forskning och vår teoretiska referensram.

5.1 Generalistutbildningens utmaningar

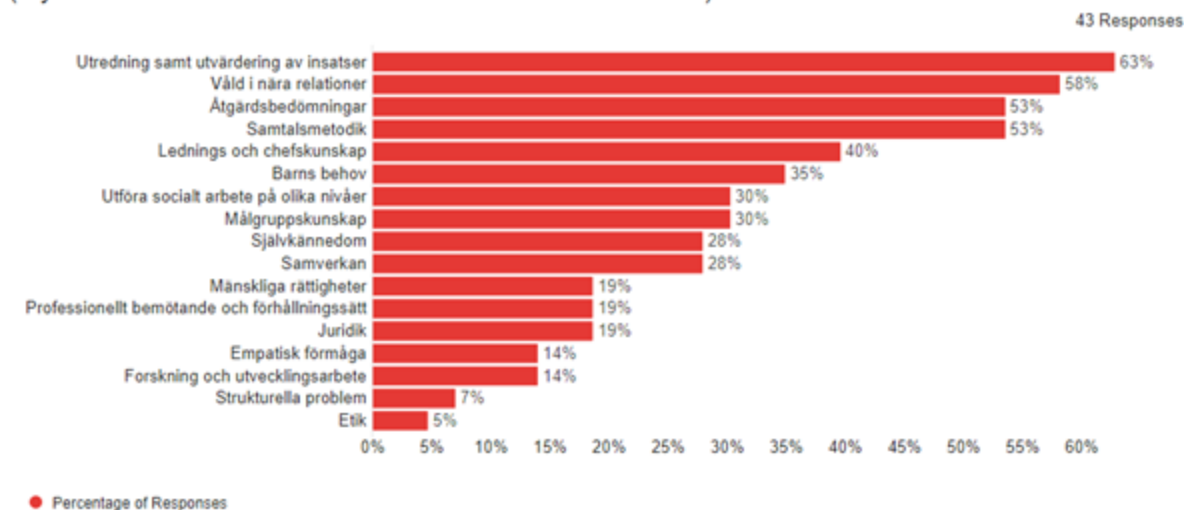
Respondenterna upplevde att socionomprogrammet hade gett dem god kunskap om områden som etik, juridik, strukturella problem och professionellt bemötande och förhållningssätt.

Q10 - Inom vilka områden upplever du att socionomprogrammet har gett dig god kunskap?
(kryssa för de alternativ/alternativen som överensstämmer)

Däremot upplever respondenterna att de har mindre kunskap om områden som våld i nära relationer, utredning och utvärdering av insatser, åtgärdsbedömningar, samtalsmetodik samt lednings- och chefskunskaper, vilket kan ses i diagrammet under.

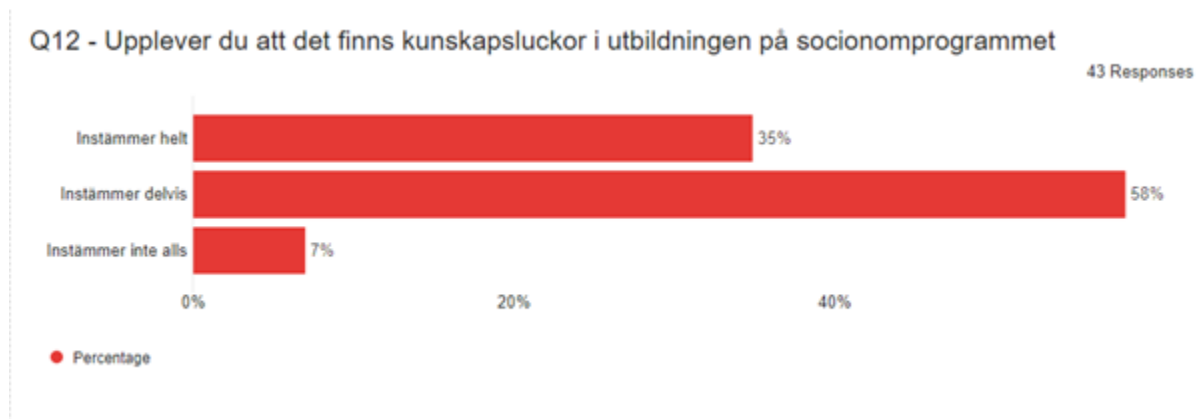
Q11 - Inom vilka områden upplever du att socionomprogrammet gav dig otillräcklig kunskap?
(kryssa för de alternativ/alternativen som överensstämmer)

Diagrammet ovan visar även att många respondenter upplever att de fått otillräcklig kunskap om barns behov. Områdena respondenterna upplever att de har minst kunskap om kan ses som olika typer av förståelsekunskaper och färdighetskunskaper som de upplever sig sakna.

Åtgärdsbedömningar, utredningar och utvärdering av insatser samt samtalsmetodik är inte bara faktakunskap utan går ut på ett praktiskt kunnande och ett vetande kring hur något skall göras. Särskilt samtalsmetodik kan anses vara en typ av förtrogenhetskunskap som innebär ett "tyst" kunnande med hjälp av sinnliga uppfattningar och bedömningar genom att samtala och läsa av klienter (Gustavsson, 2000).

I nästa tabell undersöks hur många av våra respondenter som upplever att det finns kunskapsluckor på socionomprogrammet.

Enbart 7% av respondenterna upplever att det *inte* finns kunskapsluckor på socionomprogrammet. En stark majoritet beskriver att det delvis (58%) eller helt (35%) finns kunskapsluckor på programmet. Samtidigt poängteras det av en respondent angående kunskapsluckor inom utbildningen:

“Det saknas alltid något i alla utbildningar allt kan inte komma med då utbildningen skulle bli ohanterbart lång.”

Citatet beskriver den konflikt som en generalistutbildning står inför, dels önskan om att nå en kunskapsbredd, dels en önskan att tillgodose en tillräckligt djup kunskap. Respondenten poängterar att om utbildningen skulle tillgodose det djup och bredd för att ingen kunskap skulle exkluderas, skulle utbildningen också bli ohanterbart lång. Hur utbildningen organiseras är relaterat till kunskap och förväntningar från olika arenors intressen (Nygren, 2016). Forskningen är en typ av kunskapsproduktion med sina förväntningar på vad utbildningen skall innehålla, likaså formas utbildningen från det praktiska arbetet och dess förväntningar. Citatet ovan belyser att det är omöjligt att ha med allt, vilket i sin tur belyser den intressekonflikt som uppstår när dessa aktörer formar utbildningen. Nygren (2016) beskriver i sin forskning dessa arenor som “praktik, forskning och utbildning”.

Socionomprogrammet på Göteborgs universitet är en generalistutbildning, vilket framgår av Göteborgs universitets utbildningsplan och kursöversikt (Institutionen för socialt arbete, 2020). Högskoleverket (2009) anser dock att socionomutbildningen inte kan anses uppfylla examensmålen om någon viktig målgrupp utesluts. På frågan om respondenterna hade önskat sig mer målgruppspecifik kunskap svarade 88% att det hade velat ha det.

Q16 - Hade du velat ha mer målgruppspecifik kunskap?

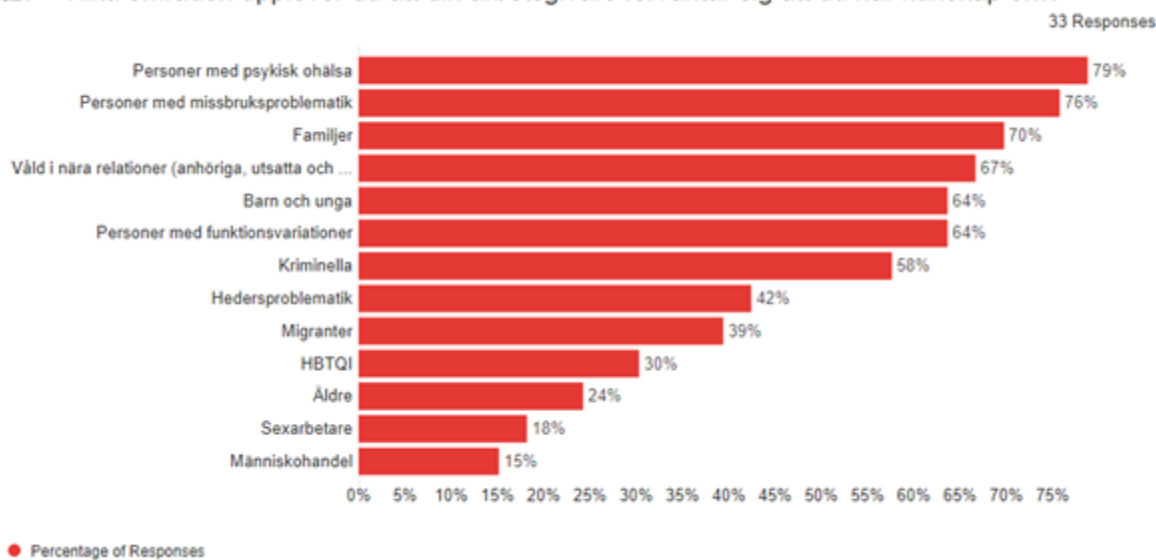

En anledning till att respondenter vill ha mer målgruppspecifik kunskap kan besvaras genom att kunskapen om vissa målgrupper är avhängig profilkurserna. Profilkurserna är ett försök från universitetets sida att skapa en specialisering, vilket leder till att en del av den generella kunskapen faller bort. Det är inte bara kunskap om målgrupper som står inför denna utmaning, utan även mängden av teori och metod. Det kan beskrivas som två aspekter av generalistutbildningens utmaningar, dels specialisering kontra generalist och mängden teori (vetenskap) kontra praktiska färdigheter (Nygren, 2016). Vidare kan det utläsas i nästa diagram; vad respondenterna upplever att deras arbetsgivare förväntar sig att socionomer har för målgruppskunskap.

5.2 Arbetsgivarnas förväntningar

Nedan presenteras ett diagram där respondenterna har fått lista vilka områden de upplever att arbetsgivaren förväntar sig att de har kunskap om.

Q27 - Vilka områden upplever du att din arbetsgivare förväntar sig att du har kunskap om?

Arbetsgivare förväntar sig att respondenterna har kunskap om psykisk ohälsa och missbruksproblematik, enligt respondenterna själva. På socionomprogrammet vid Göteborgs universitet är kurserna i missbruk, fattigdom, psykisk ohälsa, barn och unga, funktionshinder, sexualitet, migration, kriminalitet och äldre, valbara kurser. Studenterna kan välja 3 av 9 valbara kurser inom tre olika block (barn och familj, omsorg, autonomi och delaktighet samt social exkludering (Institution för socialt arbete, 2020). Respondenterna kan därför inte via profilkurserna tillägnat sig kompetens inom alla områden. Upplägget med profilkurser innebär samtidigt att en tappar i bredd i förhållande till målgrupper. Det är dock möjligt att respondenterna befinner sig på en arbetsplats där de arbetar med områden de har fått kompetens inom utifrån vad de har tillgodogjort sig under profilkurserna. Att såpass många var intresserade av psykisk ohälsa skulle kunna bero på en snedfördelning av representativiteten i resultatet där alla har arbetsuppgifter är kopplade till någon form av psykisk ohälsa.

I citatet nedan belyses profilkursers relevans för vilka områden respondenten upplever sig ha kompetens att arbeta inom.

“Bör noteras att de svar jag givit där jag anser att jag inte fått kunskap beror till stor del på de profilkurser jag valt och inte. Fördelen är att jag fått god kunskap inom vissa områden. Nackdelen blir ju då att jag har väldigt lite kunskap inom andra, vilket såklart påverkar i jobbsökande. “

Även för och nackdelarna med att ha profilkurser diskuterades av respondenterna. Det är något som Healy & Meagher (2007) belyser i sin studie; att det är viktigt att det sociala arbetets fält balanseras, så att det både passar den bredd för det stora fält som utbildningen spänner över och har ett djup för att kunna arbeta med svåra och komplexa ämnen. Det är även det stora dilemma som en generalistutbildning står inför.

På frågan (Q31) vilka teorier respondenterna upplever att arbetsgivaren förväntar sig att de har kunskap om så svarar respondenterna följande:

Systemteori Alla
Socialrätt
Inga
Stämplingsteori
Blandat BBIC
Utvecklingspsykologi
Anknytningsteori

Framförallt förväntas respondenterna ha kunskap om teorier som systemteori, utvecklingspsykologi och anknytningsteori. Det flesta svarade dock att de inte förväntades ha kunskap om någon särskild teori. Detta visas i citatet nedan:

“Inga. Arbetar främst med målgruppen äldre, arbetsgivare har för låga krav på vad man ska ha kunskap om.”

Citatet visar på att respondenterna inte upplever att det finns någon större förväntning på teorikunskap i deras arbeten. En förklaring till detta skulle kunna vara att respondenten inte aktivt reflekterar över vilka teorier de använder sig av, utan att de snarare är en del av ett “tyst” kunnande. I vår empiri blir återigen diskrepansen mellan en teorianknuten och en mer praktisk förankrad utbildning märkbar, detta visar även på svårigheterna att teoretisera praktiken. En kritik av utbildningen och disciplinen socialt arbete är att teoribildningen är eklektisk, enligt Dellgran (2015). Det finns därmed ett syfte med att ha en ökad teoretisk anknytning,

akademiseringen är en strategi för att uppnå erkännande och status som disciplin. Dubbelheten i akademiseringen förefaller dock enligt Bergman & Oscarsson (2016) att öka klyftan gentemot praktiken. Det beskrivs stundtals som en spänning mellan "forskning kontra praktik" (Bergman & Oscarsson 2016). Möjligen kan det vara en förklaring till att respondenterna har upplevt en bristande efterfrågan på kunskap kring teorier i från arbetsgivarnas sida, då klyftan mellan teori och praktik är så pass stor att den tappar förankring med det praktiska fältet.

I citatet nedan beskriver respondenten arbetsgivarens förväntan på kunskap kring teorier:

"Jag har inte upplevt någon uttalad förväntan på specifika teorier jag skall kunna."

Respondenten beskriver att det inte finns någon uttalad förväntan om teoretisk kunskap. Dock så verkar flera respondenter uppleva en förväntan om att de skall ha praktiska färdigheter och kunskaper. Utmärkande för välfärdsprofessioner är spänningen mellan den akademiska och den praktiska sidan av ämnet (Brante, 2014). Den ökade akademiseringen som är så utmärkande för socionomutbildningen som välfärdsprofession har gjort att teori och vetenskap har fått större tonvikt.

"Q30 - Vilka metoder förväntar sig din arbetsgivare att du har kunskap om?" På frågan vad arbetsgivarna förväntar sig kunskap om så svarar respondenterna att deras arbetsgivare främst förväntar sig att de ska ha kunskap om samtalsmetodik, såsom motiverande samtal.

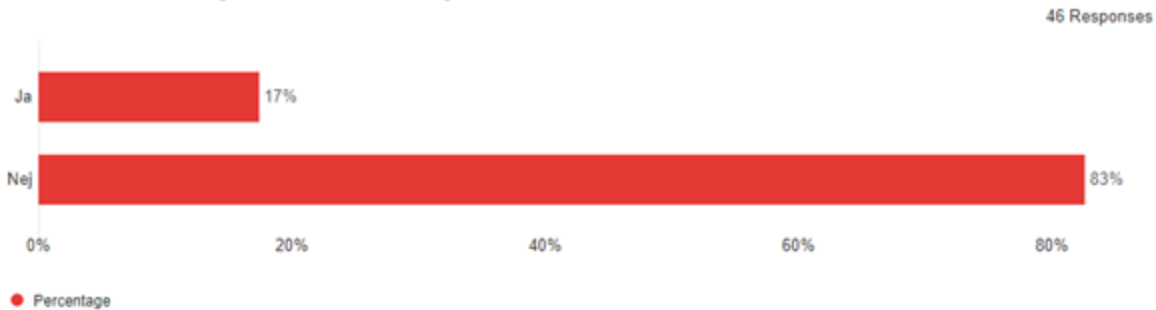

När det kommer till förväntan om vilka metoder respondenterna skall behärska förekommer motiverande samtal, lågaffektivt bemötande och olika typer av samtal flest gånger.

Vissa av respondenterna svarade att de metoder de förväntades ha kompetens inom, fick de också vidareutbildning i av arbetsgivaren. Det var totalt 8 personer (17%) som fått vidareutbildning på arbetsplatsen och totalt 35 (73%) respondenter som inte fått det. Enligt Tham och Lynch (2020) är syftet med en generalistutbildning att specialiseringen sedan ska ske på fältet i form av vidareutbildningar. Det mynnar ut i att generalistutbildningen har som syfte att förbereda för många fält och för senare specialisering på fältet (Tham & Lynch, 2020).

Nedan presenteras ett diagram över hur många som har fått en vidareutbildning i fältet.

Q8 - Har du läst någon vidareutbildning i arbetslivet?

Här visas att majoriteten inte har fått någon vidareutbildning i arbetslivet. Detta kan bero på att en stor del av våra respondenter har gått ut år 2020 och möjligtvis därför inte hunnit gå några vidareutbildningar. Tidigare forskning gjord av Tham och Lynchs (2020) visade att det dock sällan var så att respondenterna fick någon vidareutbildning på arbetsplatsen, detta återspeglas också i vårt resultat där det är en liten andels om har fått någon vidareutbildning.

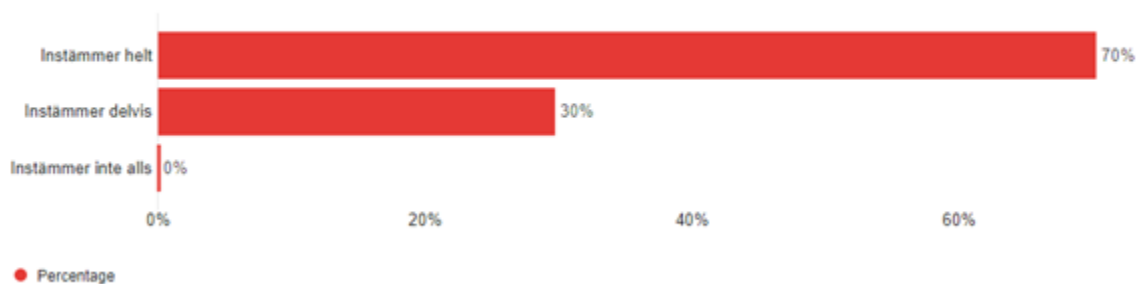
Professionalisering innebär att professionen ska inneha en vetenskapsbaserad expertis som kan genereras i praktisk handling, ett eget yrkes- och kunskapsmonopol (Brante, 2014; Dellgran, 2015). Om de yrkesverksamma upplever att de saknar relevant kunskap både från utbildningen och från arbetsmarknaden, kan detta i sin tur tänkas påverka professionaliseringsprojektet där professionens status samt jurisdiktion kan ifrågasättas.

5.3 Teori och praktik

Respondenterna beskriver vidare att de vill ha mer koppling till praktik och mer praktisk kunskap, alltifrån mer praktiska övningar till en mer praktisk förankring av utbildningen. Varje lärosäte kan själv välja enligt examensförordningen, hur balansen mellan det akademiska och den praktiska yrkes förankringen skall se ut (Högskoleverket, 2009). Respondenterna i vår studie beskriver att de tycker att teorin har tagit för stort fokus samt att det saknar praktisk förankring. Precis som det visas i "ordmolnet" på fråga Q13 beskriver många respondenter att det saknas en faktisk förankring till arbetslivet/verkligheten.

Q21 - Upplever du att socionomutbildningen gav dig tillräcklig kunskap i teorier om socialt arbete?

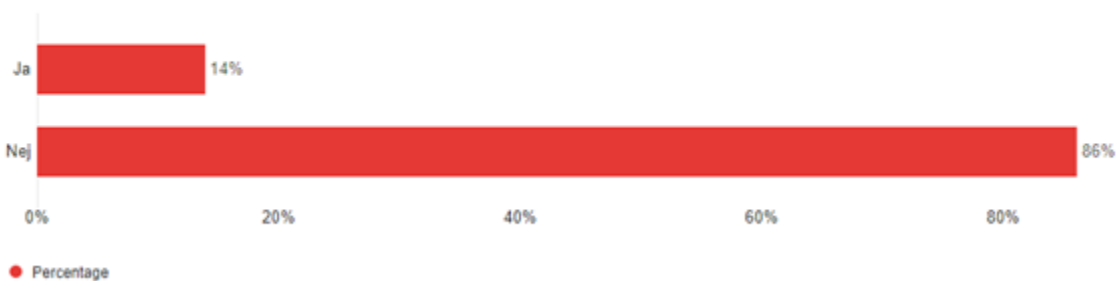
37 Responses

Våra respondenter upplever att socionomutbildningen gav dem tillräcklig kunskap i teorier. I tabellen nedan kan det utläsas att enbart 14% vill ha mer teorier på socionomprogrammet.

Q23 - Hade du velat ha mer kunskap om teorier på socionomprogrammet?

36 Responses

Vidare beskriver dock respondenterna, i de mer öppna frågorna att teoridelen på socionomprogrammet har för stort fokus. En respondent skriver följande:

“Kopplingar till faktiskt praktiskt socialt arbete, för mycket fokus på teoretiska diskussioner utan verklig förankring till verkligheten...”

Frost, Höjer, & Campanini (2013) poängterar i sin forskning att kopplingen mellan teori och praktik är avgörande för studenterna, om studenterna inte förstår hur de ska använda sig av teorin i sitt kommande arbetsliv, blir teoridelen mindre relevant. Gustavsson (2002) menar att enbart ett kunnande inte räcker som kunskap utan vi behöver också förstå vad det är som görs. Teorin skulle kunna vara ett sätt att skapa en djupare förståelse och kunskap kring det praktiska görandet, om det fungerar väl.

En annan respondent beskriver det såhär:

“Mer koppling till arbetets praktik. Allt är för teoretiskt och har dålig förankring i hur det faktiskt fungerar i praktiken. Kändes också som att lärarna inte var uppdaterade med hur det ser ut i praktiken idag.”

Citatet ovan visar på ett återkommande tema; det upplevs vara en diskrepans mellan den kunskap som förmedlas på socionomprogrammet och hur det praktiskt ser ut i fältet. Det är någonting som Tham och Lynch (2014) också ser i sin studie; att socionomstudenter upplever sig från utbildningen sakna den praktiska förankringen till fältet.

Nygren (2016) beskriver i sin forskning att det finns en konflikt i hur utbildningen skall utformas, om den skall fokusera på den inomvetenskapliga forskningen eller mer på praktikens behov, i hur den bäst åstadkommer förändring för klienten. Denna konflikt återkommer i citatet ovan, där respondenten upplever att fokus har varit för stort på den inomvetenskapliga forskningen (teoretiska diskussioner) snarare än den praktiska verkligheten. Det beskriver även Börjesson (2013) då han visar på att det finns en konflikt där socionomer i fältet upplever att forskningen i socialt arbete saknar relevans. Samtidigt belyser citatet hur viktig den praktiska kunskapen är för att i sin tur kunna förstå innebörden av den teoretiska delen som undervisas i utbildningen. Forskarna Michailakis och Schirmer (i Nygren, 2016) poängterar att det finns en poäng med att forskningen och praktiken är autonoma system. I undervisningen ska det dock finnas en balans mellan forskning och praktik. Michailakis och Schirmer (i Nygren, 2016) poängterar att det finns en risk med en integrering av dessa system, då det skulle kunna innebära att de ena systemet underordnas de andra och att detta påverkar kunskapsutvecklingen negativt. Forskarna föreslår att forskningen och praktiken skall utvecklas som oberoende system som hämtar resurser från varandra (Nygren, 2016).

När respondenterna själva, istället för att välja förvalda alternativ, beskrev vilka kunskapsluckor de upplevde på socionomprogrammet framkom olika teman. Nedan är en sammanställning av de ord som förekom oftast när respondenterna fick beskriva med egna ord vilka kunskapsluckor som fanns på utbildningen.

“Q13 Om något saknades, vad var det?”

Utifrån bilden kan vi se att det främst är samtalsmetodik som återkommer, samt praktisk kunskap. Flera respondenter beskriver också att de upplever att det har saknat förankring till “Det faktiska arbetslivet/verkligheten”. Det framkommer att respondenterna saknar ett mer praktiskt hantverk och handlingsmetoder. Praktisk kunskap och tiden på praktik är något som har minskat och det är bara Mittuniversitet som tillgodoser två praktikperioder (Mittuniversitetet, 2020). Skörheten i detta, risken att man inte trivs på sin praktikplats belys av Tham och Lynch (2014) men också av Frost, Höjer, & Campanini (2013). Om en student inte kan öva under sin praktikperiod går den miste om mycket värdefull kunskap. De respondenter i Tham och Lynch (2019) studie som hade klarat sig bäst på arbetsmarknaden hade också haft en praktikplats på liknande arbetsplatser.

När respondenterna får svara på frågan Q43 “Är det något övrigt du vill lägga till som vi har missat att fråga om?” svarar respondenterna mer fritt kring sina tankar om socionomprogrammet. Här betonas ytterligare bristen på praktisk förankring i verkligheten och bemötande.

“Svårigheter med att möta människor i kris konstant och komplexa processer finns ej med i utbildningen”

Bland annat nämns det en svårighet att möta människor i kris. Detta är ett tema som även tidigare forskning har tagit upp, bland annat Tham och Lynch (2019), beskriver hur deras respondenter var oförberedda på att möta människor i kris och att det kan leda till praktiska tillkortakommande som påverkar samtalsmetodiken, hanteringen av hot och våld, men som också i det längre loppet kan leda till en tveksamhet inför yrket.

Tham och Lynch (2014) och Frost, Höjer, & Campanini (2013) ser i sina studier att de kurser respondenterna tyckte var mest användbara/värdefulla från utbildningen var kurserna med praktisk förankring, vilket stämmer överens med vårt resultat, där respondenterna inte tycker att de teoretiska kurserna är lika användbara. Detta kan tolkas som att respondenterna värdesätter förtroghetskunskap och praktisk kunskap högre än faktakunskap och förståelsekunskap, då det är det praktiska flest efterfrågar mer utbildning. Det som talar för att teorin kommer till användning i arbetet visas i frågan nedan. På frågan Q32 anger respondenterna vilka teorier de använder sig av i sitt arbete.

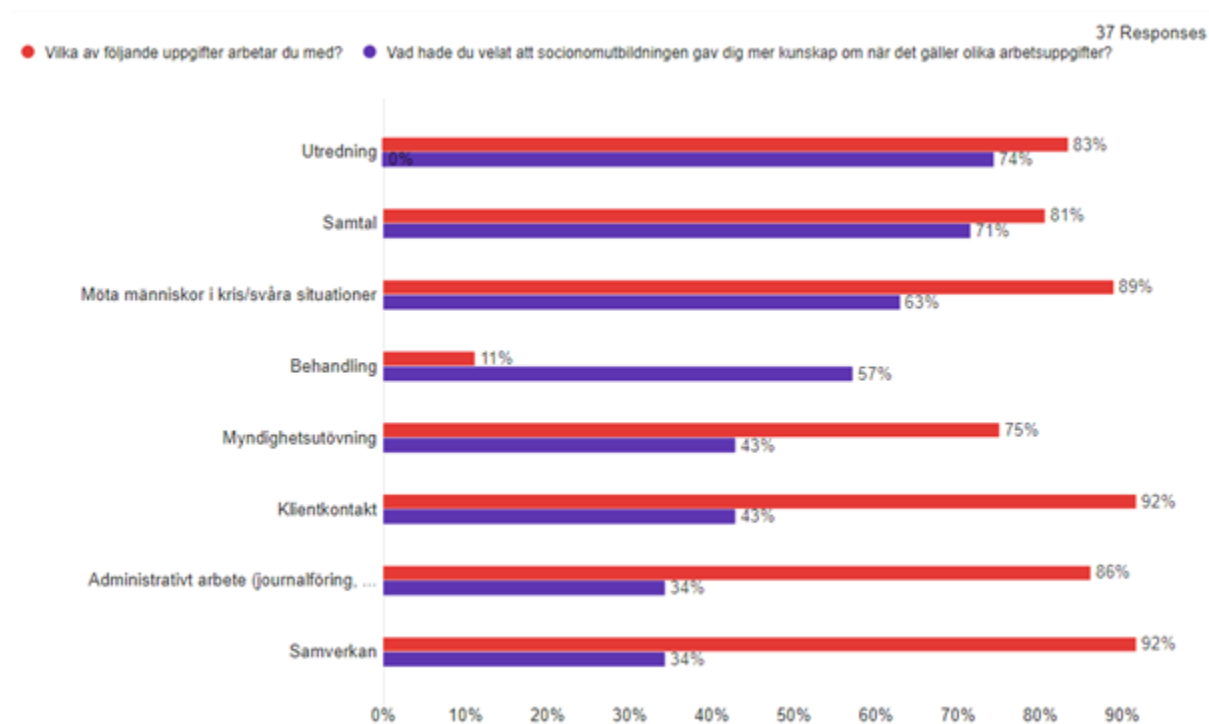
Främst är det systemteori, anknytningsteori och "inga" som respondenterna har nämnt flest gånger.

Att tala om teori som ett enhetligt begrepp är egentligen en förenkling, det finns givetvis en diskrepans mellan olika teorier som har en mer eller mindre tillämpbarhet i det praktiska arbetet. Det är intressant att teoriernas betydelse, tycks av respondenterna, värderas av dess praktiska förankring. Detta skulle antingen kunna bero på en ytlig förståelse av teorierna som därigenom gör de svåra att använda, att exempelvis läsa om intersektionell teori och inte riktigt förstå dess innebörd gör att intersektionella perspektivet blir svåra att tillämpa. Det bristande värdesättandet av teorin skulle därför kunna vara ett tecken på en alltför ytlig förståelse av den. Det är också relevant att skilja på “grand theories” som beskriver stora samhällsfenomen som marxism eller funktionalism, samt mindre teorier som snarare berör ett specifikt ämne som anknytningsteori eller utvecklingspsykologi (Giddens & Griffiths, 2007). Här kommer vår studie till korta då de görs en generalisering av teoribegreppet.

Vidare kan teoribegreppet kopplas till Parsons (1969) professionella komplex. Undervisningen på universitet, som till sin största del är vetenskaplig och teoretisk, är en viktig del av det professionella komplexet eftersom det möjliggör övergången till kompetensen ute i praktiken (Parson, 1969). På universitetet är därför den praktiska kopplingen begränsad, det är snarare fokus på teori och forskning. Det förklaras av att de akademiska forskningsaspekterna har fått ett större spelrum i utformandet av utbildningen och professionaliseringen, än det praktiska (Nygren, 2016). En tolkning av vårt material i relation till det, är att det tycks finnas en samstämmighet mellan arbetsmarknaden och våra respondenter i värderandet av den teoretiska kunskapen. Respondenterna upplever utbildningen som mycket teoribunden och oförankrad i verkligheten, vilket stämmer med hur de uppfattar sina arbetsgivares förväntan på teoretisk kunskap. Arbetsgivarna tycks inte ha någon större förväntan på teoretisk kännedom ifrån sina anställda utifrån vår empiri. Att göra utbildningen mer teoribunden kan dock ses som ett viktigt steg i professionaliseringen för att skapa ett eget kunskapsfält och jurisdiktion och därigenom höja professionens status och säkerställa dess position (Dellgran, 2015). Det kan också ses som en intressekonflikt mellan universitetet, arbetsmarknaden och socionomerna, där universitetet strävar efter att upprätthålla sin egen status och position i bildandet av professionen genom att hålla det nära forskningen och teorin, medan arbetsmarknaden som idag snarare formas av ekonomisering och standardisering förväntar sig mindre teoretisk anknytning (Dellgran, 2015). En arbetsgrupp som i större utsträckning är standardiserad och manualstyrd innehar mindre spetskompetens och är därför lättare att byta ut, vilket ligger i arbetsmarknadens intresse, då det

gör det lättare att hålla nere löner och arbetsvillkor. Det nytexaminerade socionomerna formar en bild av sig själva växelvis mellan arbetsmarknadens förväntningar och universitetsutbildning. Att studenterna idag snarare vill ha mer kunskap om det praktiska kan ses som att arbetsmarknadens intresse också har gjorts till studenternas. Denna konflikt mellan det akademiska och det praktiska inom ämnet är ett utmärkande drag för välfärdsutbildningar.

I nästa enkätfråga har vi lagt ihop två frågor för att på ett tydligt sätt kunna jämföra; (Q24) vad respondenterna arbetar med och (Q36) vad de upplever att de hade velat ha mer kunskap inom. De kunskapsområden och arbetsuppgifter som inte förekom i båda frågorna har plockats bort. Den röda raden beskriver vad de i nuläget arbetar med. Den blåa raden beskriver vad de upplever att de skulle vilja få mer kunskap om.

Som vi kan se av tabellen ovan så arbetar närmare 83% av respondenterna med utredning och 74% av respondenter beskriver att hade velat ha mer kunskap om utredning från socionomprogrammet. Även samtal, att möta människor i kris och behandling är det mer än hälften av respondenterna som hade önskat att de hade fått mer utbildning från socionomprogrammet. Samtidigt kan det vara ett uttryck för att det respondenten arbetar med, vill de ha mer kunskap om. Det behöver med nödvändighet inte innebära att det var bristfälligt

på socionomprogrammet. I de tidigare frågorna om kunskap på utbildningen framkom det dock att just utredning och samtalsmetodik var två teman som respondenterna efterfrågade mer av på utbildningen. Kanske kan det också vara så att det under arbetet insett att deras kunskaper inom detta område är bristfälliga, framförallt mot bakgrund av att det tycks vara en efterfrågad kompetens. Samtidigt är det intressant att så få arbetar med behandling, men att så många vill ha mer kunskap om det från utbildningen. Det talar rimligtvis emot att respondenterna skulle vilja ha mer kunskap om ett område enbart för att det arbetar med det och att det därav väcks ytterligare frågor. Det kan tolkas som att de saknar praktiska färdigheter i hantverket.

I de skriftliga kommentarerna till frågan *“Q36 - Vad hade du velat att socionomutbildningen gav dig mer kunskap om när det gäller olika arbetsuppgifter?”* så svarar en av respondenterna följande:

“Jag hade önskat mer faktiska handlingsstrategier. Jag saknar kunskap om andra viktiga myndigheter som påverkar klienterna. Ex. Viktiga socialförsäkringar och kunskap om migrationsprocessen.”

Respondenten beskriver här en brist på teorier som är praktiskt tillämpbara, men också fakta och informationskunskap som juridiska processer och strukturella system inom välfärden. Här är det dels generell kunskap om myndigheter och samhällsapparaten som efterfrågas, dels handlingsstrategier. Samtidigt efterfrågas kunskap om den ekonomisering som på senare år har skett på arbetsmarknaden, där allt mer styrs efter en ekonomisk rationalitet (Nygren, 2016). Det kan vidare kopplas till de olika kunskapsbegreppen. Det tycks vara så att respondenterna i vår empiri upplever att de i hög grad fått *faktakunskaper*, men till mindre del *färdighetskunskaper*. Kunskapsbegreppet är med andra ord starkt sammanlänkat med professionsbegreppet. En särskild profession ska med andra ord inneha kunskap och expertis som anses vara högre och mest erkänd, och som kan generera i praktisk handling (Brante, 2014). Men om inte den kunskapen som lärs ut och det teoretiska ramverk som till stor del undervisas på socionomprogrammet inte används, genererar den då verkligen ut i en praktisk handling?

Det återkommer även i Jansen (2017) studie, där flera av respondenterna upplevde att det var svårt att bli professionell och att hantera svåra fall. Det kan förstås som en del i en professionaliseringsprocess där respondenterna behöver vara professionella för att kunna bli

professionella (ibid). Att öva på sin professionella roll är en viktig del av socialiseringsprocessen till att bli professionell. Jansens (2017) menar att man behöver vara i yrkeslivet för att på sikt utveckla sina professionella färdigheter. En del av socialiseringen sker på utbildningen, men den andra delen sker på arbetsplatsen. Respondenternas avsaknad av kunskap inom samtalsmetodik väcker frågan kring hur mycket praktisk kunskap i exempelvis samtalsmetodik som går att lära sig på utbildningen och hur mycket som måste läras genom att genomföra det. Resultatet skulle både kunna peka på en orimlig förväntan på vilken typ av förberedelse en utbildning kan ge i samtalsmetodik och, dels som att utbildningen brister i förberedelsen. Det går att visa på att det föreligger spänningar, vilket även synliggörs i frågan om praktisk förankring.

6. Avslutande diskussion

Syftet med vår studie har varit att undersöka hur nyutexaminerade socionomer (åren 2018,2019,2020) på Göteborgs universitet upplever att utbildningen förberett dem inför yrkeslivet. Vi har undersökt detta utifrån en kunskapsingång mer specifikt vad är det vi som blivande socionomer behöver ha kunskap om och stämmer detta överens med den kunskap som ges vid utbildningen. I kapitlet nedan diskuteras först den metod vi använt oss av i studien, följt av en diskussion kring det resultat vi kommit fram till.

6.1 Metoddiskussion

Vi valde att göra en webbenkätstudie för att vi ville undersöka bredden av det studerade fenomenet. Vi nådde ut till våra respondenter genom Göteborgs alumnätverk, samt Facebook. Framförallt stora socionomgrupper, men också genom att dela på vår egen Facebooksida. Totalt var enkäten uppe i två veckor.

Vi använde oss av en form av icke-sannolikhetsurval, ett bekvämlighetsurval och enligt Bryman (2018) kan resultatet därmed inte generaliseras, vilket vi inte heller gör anspråk på. Däremot har vi jämfört urvalet i vårt resultat med hela populationen för att undersöka representativiteten. Totalt hade 733 studenter examinerats från Göteborgs universitet åren 2018, 2019 och 2020. I vår studie är 48 personer med från den populationen. Det är ett notoriskt stort bortfall för webbenkäter, vilket vi också har diskuterat i metodavsnittet. Eftersom vi även har ett sekundärt

bortfall i enkäten, har vi tagit ställning till det på så sätt att vi varit medvetna och transparenta med det. Det sekundära bortfallet har gjort att procentsatserna i vissa tabeller skiljer sig något åt och att de heller inte går att jämföra.

Angående vår användning av citaten, väcks det också en problematik, vi vet inte hur många citaten talar för. Vi har försökt undgå detta genom att välja ut citat där majoriteten av respondenterna kommenterade liknande saker.

6.2 Resultatdiskussion

Våra forskningsfrågor syftar till att undersöka respondenternas perspektiv på kunskap, vår första fråga är; vilka kunskapsområden upplever nyutexaminerade socionomer att de har tillgodogjort sig från utbildningen? Inom den frågan framkom olika teman, kopplade till olika nivåer.

Respondenterna upplever att socionomutbildningen på Göteborgs universitet som en bred och generell. Utbildningen upplevs stundvis sakna en djupare nivå.

Vår andra fråga var; vilka kunskapsområden upplever nyutexaminerade socionomer att arbetsmarknaden förväntar sig att de har kunskap inom?

Det tycks finnas en diskrepans mellan vad utbildningen förbereder studenterna på och vad som förväntas i arbetslivet. En generalistutbildnings mål är att förbereda för ett brett fält och för att vidare få specialistkunskaper på fältet (Tham & Lynch, 2020). Enbart 8 respondenter har dock fått vidareutbildning på fältet.

Att organisera en utbildning som en generalistutbildning kräver ett samarbete med arbetsmarknaden, så att arbetsmarknadens förväntningar på vad studenter skall stämma överens med vad universitetet tänker sig att arbetsmarknaden skall ge. Universitetet tycks förvänta sig en växelverkan som arbetsmarknaden inte är helt villig att ställa upp på, då få tycks få vidareutbildning eller introducering till arbetsmarknaden. Vidare krävs det att en generalistutbildning balanserar kunskapen med ett tillräckligt djup, så att utbildningen fortfarande blir relevant för studenterna. Kanske bör en utbildning som skall förbereda för att arbeta med några av det svåraste och mest utmanande arbetsuppgifterna inte vara för generell, utan snarare ge en djupare kunskap? Det är en sak att läsa som något och en annan att göra det

själv i arbetet. Utmaningen ligger samtidigt i att man då riskerar att missa saker – till exempel viss målgruppskunskap som vårt resultat visar på, vilket också komplicerar bilden ytterligare.

Börjesson (2013) beskriver att det historiskt har funnits en konflikt mellan socionomer och universitetet, Börjesson beskriver att det är vanligt att socionomer upplever forskningen som felfokuserad och sakna praktisk relevans. Socialarbetare kritiseras också av forskarna för att vara bortvända från kunskapen

“Ett typiskt exempel från början av 2000-talet är Åke Bergmarks och Tommy Lundströms artikel om socialarbetarnas bortvändhet från kunskapen, som därefter delvis har bidragit till en uppfattning om socialt arbete som en profession utan professionella aktörer.” (Börjesson, 2013, s. 159)

Socionomer kritiseras emellanåt för att inte vara intresserade av ny forskning, men om dem från utbildningen inte fått förtroende för den kunskap som förmedlas från universitetet, kanske de senare även har svårt att känna förtroende för ny forskning.

Argumentationen för och emot en specialistutformning bygger på samma argument; det komplexa och stora fält som en socionom kan arbeta inom. I Healy & Meagher (2007) forskning beskriver de, visserligen inom en australiensisk kontext, att frågan om generalist kontra specialistutbildning borde omprövas eftersom, inte bara generell kunskap, utan också specialistkunskap krävs som socionom, framförallt inom svåra frågor som exempelvis tvångsomhändertagning av barn. Samtidigt som argumentet för att göra om socionomprogrammet till en generalistutbildning är att förbereda socionomer på en föränderlig arbetsmarknad, samt öka rörligheten på arbetsmarknaden. Förhoppningen var att en generell utbildning skulle förbereda socionomer på att möta olika sociala behov, även om den förändras över tid (Högskoleverket, 2009).

För det andra upplever många respondenter från Göteborgs universitet att de fått bristande kunskap inom samtal. Lynch & Tham (2017) beskriver liknande fenomen inom sina studier (2014;2017). Flertalet av deras respondenter upplevde att de saknade samtalsmetodik under utbildningen. Samtidigt som den bristande samtalsmetodiken finns från utbildningens sida, upplevde våra respondenter att deras arbetsgivare främst förväntade sig att de skulle ha

kompetens och kunskap om samtalsmetodik i arbetet. Bristen på samtalsmetodik kan ha konsekvenser för socionomens hälsa och för klienterna (ibid). En stor andel av våra respondenter poängterade att de saknade samtalsmetodik i utbildningen.

Det tredje temat är teori kontra praktik. Flera av våra respondenter efterfrågade också en mer tydlig praktisk förankring och upplevde att utbildningen hade en bristande koherens till verkligheten. Respondenterna upplevde en för stor teoretisk diskussion där den praktiska förankringen fick ge vika. Respondenterna upplevde samtidigt att de inte velat ha mer teori, och att de också har lärt sig tillräckligt med teori på utbildningen. Frost, Höjer, & Campanini (2013) poängterar i sin forskning att kopplingen mellan teori och praktik är avgörande för studenterna, om studenterna inte förstår hur de ska använda sig av teorin i sitt kommande arbetsliv, blir teoridelen mindre relevant. Gustavsson (2002) menar att enbart ett kunnande inte räcker som kunskap utan vi behöver också förstå vad det är som görs. Teorin skulle kunna vara ett sätt att skapa en djupare förståelse och kunskap kring det praktiska görandet, om det fungerar väl.

Samtidigt upplever inte respondenterna att ett teoretiskt tänk tar något större utrymme i arbetsuppgifter. På arbetsmarknaden finns det ofta ingen uttalad teorikunskap och om det finns, handlar det främst om anknytningsteori, systemteori och utvecklingspsykologi, enligt respondenterna.

Nygren (2016) beskriver i sin forskning att det finns en konflikt i hur utbildningen skall utformas, om den skall fokusera på den inomvetenskapliga forskningen eller mer på praktikens behov. Denna konflikt återkommer i de respektive synerna på hur teorikunskap bör läras ut, där våra respondenter upplever att fokuset har varit för stort på den inomvetenskapliga forskningen (teoretiska diskussioner) snarare än den praktiska verkligheten. Här föreligger också arbetsmarknaden och respondenterna vara överens i sina förväntningar, de vill se, mer praktik, samtalsmetodik, och mindre teori.

Även om respondenterna upplevde bristande samtalsmetodik och praktisk förankring under utbildningen, upplevde respondenterna att socionomprogrammet hade gett dem god kunskap om etik, juridik, strukturella problem och professionellt bemötande och förhållningssätt.

Vår sista frågeställning är: hur upplever nyutexaminerade socionomer samstämmigheten mellan dessa? Sammanfattningsvis finns det diskrepanser i vad utbildningen förbereder socionomerna på, men till viss del också samstämmighet. Arbetsmarknaden förväntar sig en kunskap om samtalsmetodik, specifikt motiverande samtal av sina nyutexaminerade socionomer.

Utbildningen driver på en större teoretisk förankring, där respondenterna hellre vill ha mer praktisk förankring och olika samtalstekniker. Professionaliseringen och akademiseringen från universitetet är en annan drivkraft med betydligt större anspråk på vetenskap och teori.

6.3 Rekommendation till vidare forskning

För vidare forskning rekommenderar vi att göra liknande enkäter för att undersöka om det finns skillnader på hur det ser ut på utbildningarna runt om i landet, då vi enbart har valt att undersöka Göteborgs universitet. Det hade också varit relevant att titta på det ur arbetsgivarnas perspektiv, upplever de att kunskapen de nyutexaminerade studenterna har stämmer överens med behovet av kunskap som de efterfrågar? Vad upplever universitetet att de lär ut till respondenterna och hur ser de på teoretisk kontra praktisk kunskap.

Vår enkät har en begränsad omfattning, dels i frågor, dels i antalet respondenter, utifrån detta hade det varit relevant att göra en större mer omfattande undersökning.

7. Referenser

- Bergmark, A., & Oscarsson, L. (2016). Att utveckla, sammanställa och tillämpa kunskaper i socialt arbete. i A. Meeuwisse, H. Swärd, S. Sunesson, & M. Knutagård, *Socialt arbete: en grundbok* (ss. 351-368). Stockholm: Natur & Kultur.
- Brante. (2003). Konsolideringen av nya vetenskapliga fält- exemplet forskning i socialt arbete. *Socialt arbete, en nationell genomlysning av ämnet*, Höskoleverket och FAS.
- Brante. (2014). *Den professionella logiken, hur vetenskap och praktik förenas i moderna kunskapssamhället*. Stockholm: Liber.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Börjeson, B. (2013). Socialarbetaren och kunskapsdilemmat. i B. Blom, S. Morén, & L. Nygren , *Kunskap i socialt arbete* (ss. 159-175). Stockholm: Natur & Kultur.
- Dellgran, P. (2015). Människobehandlande professioner. i S. Johansson, P. Dellgran, & S. Höjer, *Människobehandlande organisationer: Villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete* (ss. 166-194). Stockholm: Natur & Kultur.
- Dellgran, P. (2016). Socionomer som profession. i A. Meeuwisse, H. Swärd, S. Sunesson, & M. Knutagård, *Socialt arbete en grundbok* (ss. 251-269). Stockholm: Natur & Kultur.
- Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken; för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.
- Etzioni, A. (1969). *The Semi-profession and their organization: teachers, nurses, social workers*. New York.
- Frost, E., Höjer, S., & Campanini, A. (2013). Readiness for practice: social work students' perspectives in England, Italy, and Sweden. *European Journal of Social Work*, 327-343.
- Giddens, A., & Griffiths, S. (2007). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Gustavsson, B. (2000). *Kunskapsfilosofi: tre kunskapsformer i historisk belysning*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Gustavsson, B. (2002). *Vad är kunskap? En diskussion om praktisk och teoretisk kunskap*. Stockholm: Skolverket.
- Healy, K., & Meagher , G. (2007). Social Workers' Preparation for Child Protection: Revisiting the Question of Specialisation. *Australian Social Work*, 321-335.

- Högskoleverket. (2000). *Utvärdering av socionomprogrammen*. Stockholm: Högskoleverket.
- Högskoleverket. (2009). *Utvärdering av socionomutbildningen vid svenska universitet*. Stockholm: Högskoleverket.
- Institution för socialt arbete. (den 11 11 2020). *Vad gör en socionom?* Hämtat från Stockholms universitet: <https://www.socarb.su.se/utbildning/studieinformation/vad-g%C3%B6r-en-socionom>
- Jansen, A. (2017). 'It's So Complex!': Understanding the Challenges of Child Protection Work as Experienced by Newly Graduated Professionals. *British Journal of Social Work*, 1524–1540.
- Johansson, S. (2015). Organisationsteoretiska perspektiv på människobehandlande organisationer. i S. Johansson, P. Dellgran, & S. Höjer, *Människobehandlande organisationer, vilkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete* (ss. 42-61). Stockholm: Natur & Kultur.
- Mattson, T. (2017). *Kunskap och lärande i socialt arbete: om socialarbetare och viljan att veta*. Malmö: Gleerups.
- Meeuwisse, A., & Swärd, H. (2016). Vad är socialt arbete? i A. Meeuwisse, H. Swärd, S. Sunesson, & M. Knutagård, *Socialt arbete* (ss. 29-71). Stockholm: Natur & Kultur.
- Meeuwisse, A., Swärd, H., Sunesson, S., & Knutagård, M. (2016). Inledning. i A. Meeuwisse, H. Swärd, S. Sunesson, & M. Knutagård, *Socialt arbete* (ss. 18-29). Stockholm: Natur & Kultur.
- Mittuniversitetet. (den 11 11 2020). *Handledd fältförlagd utbildning*. Hämtat från Mittuniversitetet: <https://www.miun.se/utbildning/program/undervisning-och-manniskors-beteende/socionomutbildning/hfu--handledd-faltforlagd-utbildning/>
- Molander, A., & Terum, L. (2008). *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nygren, L. (2016). Socialt arbete i praktik, forskning och utbildning. i A. Meeuwisse, H. Swärd, S. Sunesson, & M. Knutagård, *Socialt arbete en grundbok* (ss. 128-146). Stockholm: Natur & Kultur.
- Nygren, L., Blom, B., & Morén, S. (2013). Kunskapens villkor och användning i socialt arbete. i B. Blom, S. Morén, & L. Nygren, *Kunskap i socialt arbete: om villkor, processer och användning* (ss. 17-31). Stockholm: Natur & Kultur.

- Parson. (1969). Research with Human Subjects and the "Professional Complex". *Daedalus*, 325-360.
- Samhällsvetenskapliga fakulteten. (den 20 11 2020). *Socionomprogrammet 210hp*. Hämtat från Studentportalen gu: https://studentportalen.gu.se/digitalAssets/1712/1712179_s1sop--ht2018.pdf
- Tham, P., & Lynch, D. (2014). Prepared for Practice? Graduating Social Work Students' Reflections on Their Education, Competence and Skills. *Social Work Education*, 704-717.
- Tham, P., & Lynch, D. (2019). 'Lost in transition?' – Newly educated social workers' reflections on their first months in practice. *European Journal of Social Work*, 400-411.
- Tham, P., & Lynch, D. (2020). 'Perhaps I should be working with potted plants or standing at the fish counter instead?': newly educated social workers' reflections on their first years in practice. *European Journal of Social Work*, 1369-1457.
- Trots, J. (2016). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Wåglund, M. (1999). *Socionomens yrkesroll ur olika perspektiv redovisning av en intervjustudie*. Stockholm: Högskoleverket.

Bilaga 1 Enkät

Enkät c-uppsats

Start of Block: Default Question Block

Inledning Syftet med vår studie är att undersöka hur nyutexaminerade socionomer upplever sin första tid som yrkesverksamma. Mer precist vill vi undersöka huruvida nyutexaminerade upplever att den kunskap de har tillgodogjort sig under socionomprogrammet överensstämmer med den kunskap som efterfrågas på arbetsmarknaden. Du tillfrågas härmed att delta i studien för att du har arbetat som socionom i max två år. Vår förhoppning med denna studie är att kunna kartlägga och jämföra synen på kunskap inom arbetslivet och under socionomprogrammet. För att en generalistexamen som socionom programmet skall bli relevant krävs det att den både ger en bredd över de ämnen som är relevanta för att utföra socialt arbete, men också att den ger ett tillräckligt djup för att kunskapen skall bli användbar. Detta syftar vår studie att undersöka närmare. För att samla in data kommer en enkät att användas. Enkäten innehåller både frågor med givna svarsalternativ och öppna frågor. Urvalet grundar sig på informanter som har arbetat som socionomer i max ett år. Sammanlagt skickar vi ut enkäten till minst 100 informanter som examinerades från Göteborgs Universitet år 2020, 2019 eller 2018. Dina svar och dina resultat kommer att behandlas så att inga obehöriga kan ta del av dem. Ditt deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering.

Med vänliga hälsningar, Elin Berglund och Tilda Kasperowski

Elin Berglund
Socionomstudent vid
Göteborgs Universitet
Mail:gusbereln@student.g
u.se

Tilda Kasperowski
Socionomstudent
vid Göteborgs Universitet
Mail:guskaspti@student.g
u.se

Handledare Anna Ryan
Bengtsson Doktorand vid
Göteborgs Universitet
Mail:anna.ryan.bengtsson
@socwork.gu.se

- Jag har läst och förstått informationen ovan. Jag väljer att delta i studien och godkänner att Göteborgs Universitet behandlar mina personuppgifter i enlighet med gällande dataskyddslagstiftning och lämnad information. (1)
-

Page Break

Q1 Vilket universitet läste du socionomprogrammet på?

- Göteborgs universitet (1)
- Annat (2)
-

Page Break

Q3 Vilket år tog du examen från socionomprogrammet?

- 2020 (1)
- 2019 (2)
- 2018 (3)
- Annat (4)
-

Page Break

Q2 Hur gammal är du?

- ____ Under 18 (1)
 - ____ 18 - 24 (2)
 - ____ 25 - 34 (3)
 - ____ 35 - 44 (4)
 - ____ 45 - 54 (5)
 - ____ 55 - 64 (6)
 - ____ 65 - 74 (7)
 - ____ 75 - 84 (8)
 - ____ 85 or older (9)
-

Q4 Vilket kön definierar du dig som?

- Man (1)
 - Kvinna (2)
 - Icke-binär/annat (3)
-

Q5 Har du läst någonting annat förutom socionomutbildningen på universitet?

Q8 Har du läst någon vidareutbildning i arbetslivet?

- Ja (1)
 - Nej (2)
-

Q45 Om ja, ange vilken

Page Break

Q9 Socionomprogrammet gav dig *relevant kunskap* om arbetslivet som socionom

- Instämmer helt (1)
 - Instämmer delvis (2)
 - Instämmer inte alls (3)
-

Page Break

Q10 Inom vilka områden upplever du att socionomprogrammet har gett dig *god kunskap*?
(kryssa för de alternativ/alternativen som överensstämmer)

- Juridik (1)
- Samtalsmetodik (2)
- Målgruppskunskap (3)
- Forskning och utvecklingsarbete (4)
- Lednings och chefskunskap (5)
- Samverkan (6)
- Barns behov (7)
- Våld i nära relationer (8)
- Utföra socialt arbete på olika nivåer (9)
- Självkänedom (10)
- Empatisk förmåga (11)
- Professionellt bemötande och förhållningssätt (12)
- Mänskliga rättigheter (13)
- Etik (14)
- Åtgärdsbedömningar (15)
- Strukturella problem (16)
- Utredning samt utvärdering av insatser (17)

Page Break

Q11 Inom vilka områden upplever du att socionomprogrammet gav dig *otillräcklig kunskap*?

(kryssa för de alternativ/alternativen som överensstämmer)

- Juridik (1)
- Samtalsmetodik (2)
- Målgruppskunskap (3)
- Forskning och utvecklingsarbete (4)
- Lednings och chefskunskap (5)
- Samverkan (6)
- Barns behov (7)
- Våld i nära relationer (8)
- Utföra socialt arbete på olika nivåer (9)
- Självkänedom (10)
- Empatisk förmåga (11)
- Professionellt bemötande och förhållningssätt (12)
- Mänskliga rättigheter (13)
- Etik (14)
- Åtgärdsbedömningar (15)
- Strukturella problem (16)
- Utredning samt utvärdering av insatser (17)

Page Break

Q12 Upplever du att det finns *kunskapsluckor* i utbildningen på socionomprogrammet

- Instämmer helt (1)
 - Instämmer delvis (2)
 - Instämmer inte alls (3)
-

Q13 Om något saknades, vad var det?

Page Break

Q14 Upplever du att socionomutbildningen har gett dig tillräckligt med *målgruppspecifik* kunskap inom följande områden

	Instämmer helt (1)	Instämmer delvis (2)	Instämmer inte alls (3)	Vet ej/vill inte svara (4)
Kriminella (1)	☐	☐	☐	☐
Äldre (2)	☐	☐	☐	☐
Personer med psykisk ohälsa (3)	☐	☐	☐	☐
Personer med funktionsvariationer (4)	☐	☐	☐	☐
Barn och unga (5)	☐	☐	☐	☐
HBTQI (6)	☐	☐	☐	☐
Våld i nära relationer (anhöriga, utsatta och förövare) (7)	☐	☐	☐	☐
Hedersproblematik (8)	☐	☐	☐	☐
Personer med missbruksproblematik (9)	☐	☐	☐	☐
Familjer (10)	☐	☐	☐	☐
Sexarbetare (11)	☐	☐	☐	☐
Människohandel (12)	☐	☐	☐	☐
Migranter (13)	☐	☐	☐	☐

Q15 Är det någon grupp som inte är nämnd ovan som du har fått tillräcklig *målgruppspecifik* kunskap om?

Page Break

Q16 Hade du velat ha mer *målgruppspecifik* kunskap?

- Ja (1)
- Nej (2)

Q17 Om vilken eller vilka grupper hade du velat ha mer *målgruppspecifik* kunskap kring?

Page Break

Q18 Upplever du att socionomutbildningen har gett dig tillräcklig kunskap om *metoder* i socialt arbete?

- Instämmer helt (1)
- Instämmer delvis (2)
- Instämmer inte alls (3)

Q19 Hade du velat ha mer kunskap kring *metoder* inom socialt arbete?

- Ja (1)
 - Nej (2)
-

Q20 Om ja, vilken eller vilka *metoder* hade du velat ha mer kunskap kring från socionomprogrammet?

Page Break

Q21 Upplever du att socionomutbildningen gav dig tillräcklig kunskap i *teorier* om socialt arbete?

- Instämmer helt (1)
 - Instämmer delvis (2)
 - Instämmer inte alls (3)
-

Q23 Hade du velat ha mer kunskap om *teorier* på socionomprogrammet?

- Ja (1)
 - Nej (2)
-

Q22 Om ja, vilken eller vilka *teorier* hade du velat ha mer kunskap kring från socionomprogrammet?

Page Break

Q24 Vilka av följande *uppgifter* arbetar du med?

- Utredning (1)
- Samtal (2)
- Samverkan (3)
- Klientkontakt (4)
- Möta människor i kris/svåra situationer (5)
- Behandling (6)
- Administrativt arbete (journalföring, dokumentation etc) (7)
- Myndighetsutövning (8)

Q25 Om något, vilka andra *uppgifter* arbetar du med?

Page Break

Q26 Vilka av följande *målgrupper* arbetar du med?

- Kriminella (1)
 - Äldre (2)
 - Personer med psykisk ohälsa (3)
 - Personer med funktionsvariationer (4)
 - Barn och unga (5)
 - HBTQI (6)
 - Våld i nära relationer (anhöriga, utsatta och förövare) (7)
 - Hedersproblematik (8)
 - Personer med missbruksproblematik (9)
 - Familjer (10)
 - Sexarbetare (11)
 - Människohandel (12)
 - Migranter (13)
-

Q28 Någon annan *målgrupp* som inte är nämnd ovan?

Page Break _____

Q27 Vilka områden upplever du att din *arbetsgivare* förväntar sig att du har kunskap om?

- Kriminella (1)
 - Äldre (2)
 - Personer med psykisk ohälsa (3)
 - Personer med funktionsvariationer (4)
 - Barn och unga (5)
 - HBTQI (6)
 - Våld i nära relationer (anhöriga, utsatta och förövare) (7)
 - Hedersproblematik (8)
 - Personer med missbruksproblematik (9)
 - Familjer (10)
 - Sexarbetare (11)
 - Människohandel (12)
 - Migranter (13)
-

Q29 Någon annan *målgrupp* som inte är nämnd ovan?

Page Break

Q30 Vilka *metoder* förväntar sig din arbetsgivare att du har kunskap om?

Q33 Vilka *metoder* använder du dig i ditt arbete?

Page Break

Q31 Vilka *teorier* förväntar sig din arbetsgivare att du har kunskap om?

Q32 Vilka *teorier* använder du dig av i ditt arbete?

Page Break

Q34 Upplever du generellt att du har kunskap nog att söka arbete som nyutexaminerad socionom oberoende av arbetsplats?

- Instämmer helt (1)
- Instämmer delvis (2)
- Instämmer inte alls (3)

Q35 Upplever du att den kunskap du fick med dig från utbildningen stämmer överens med kunskapen som efterfrågas i arbetslivet?

- Instämmer helt (1)
- Instämmer delvis (2)
- Instämmer inte alls (3)

Page Break

Q36 Vad hade du velat att socionomutbildningen gav dig mer kunskap om när det gäller olika arbetsuppgifter?

Utredning (1)

Samtal (2)

Samverkan (3)

Klientkontakt (4)

Möta människor i kris/svåra situationer (5)

Behandling (6)

Administrativt arbete (journalföring, dokumentation etc) (7)

Myndighetsutövning (8)

Q37 Om annat, ange vad

Page Break

Q38 Upplever du att socionomutbildningen har gett dig *målgruppsspecifik* kunskap relevant för ditt arbete?

Instämmer helt (1)

Instämmer delvis (2)

Instämmer inte alls (3)

Q39 Upplever du att de *metoder* du fick lära dig på socionomprogrammet är användbara i ditt arbetet?

- Instämmer helt (1)
 - Instämmer delvis (2)
 - Instämmer inte alls (3)
-

Q41 Upplever du att du använder dig av de *teorier* du fick lära dig på socionomprogrammet i ditt arbete?

- Instämmer helt (1)
 - Instämmer delvis (2)
 - Instämmer inte alls (3)
-

Page Break

Q42 Upplever du att socionomutbildningen har gett dig *kunskap* att arbeta med följande

	Instämmer helt (1)	Instämmer delvis (2)	Instämmer inte alls (3)	Vet inte/vill inte svara (4)
Utredning (1)	☐	☐	☐	☐
Samtal (2)	☐	☐	☐	☐
Samverkan (3)	☐	☐	☐	☐
Klientkontakt (4)	☐	☐	☐	☐
Möta människor i kris/svåra situationer (5)	☐	☐	☐	☐
Behandling (6)	☐	☐	☐	☐
Administrativt arbete (journalföring, dokumentation etc) (7)	☐	☐	☐	☐
Myndighetsutövning (8)	☐	☐	☐	☐

Page Break

Q43 Är det något övrigt du vill lägga till som vi har missat att fråga om?

Q44 Har du några övriga kommentarer på enkäten?

End of Block: Default Question Block
